

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka a literatury

Užití pomístních jmen obce Obyčtov a jejího okolí
bakalářská práce

Autor: Lucie Hermanyová
Studijní program: B7310 Filologie
Studijní obor: Jazyková a literární kultura
Vedoucí práce: Mgr. Kristýna Dufková, Ph.D.

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Zadání bakalářské práce

Autor: Lucie Hermanyová

Studium: P17K0071

Studijní program: B7310 Filologie

Studijní obor: Jazyková a literární kultura

Název bakalářské práce: **Užití pomístních jmen obce Obyčtov a jejího okolí**

Název bakalářské práce AJ: Use of minor place-names of Obyčtov and its surroundings

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem bakalářské práce je ověřit mezi obyvateli obce Obyčtov užití pomístních jmen a srovnání užití mezi generacemi. Součástí práce je porovnání zjištěných pomístních jmen se jmény, která už jsou v některých zdrojích uvedena. V práci je také krátce popsána historie obce a její nářečí. V rámci práce bude vypracován praktický projekt.

BALHAR, Jan. Český jazykový atlas. Praha: Academia, 1992. ISBN 80-200-0013-5. BĚLIČ, Jaromír. Nástin české dialektologie. Praha, 1972. CUŘÍN, František. Kapitoly z dějin českých nářečí a místních i pomístních jmen. Praha: Universita Karlova, 1969. DAVID, Jaroslav a Pavel ROUS. Neviditelní svědkové minulosti. Praha: Academia, 2006. ISBN 80-200-1454-3. JURMAN, Hynek. Ozvěny Vysočiny. Štěpánov nad Svratkou: Ing. Hynek Jurman, 2015. Zubří země. ISBN 978-80-905792-2-4. JURMAN, Hynek. Žďársko. Tišnov: Sursum, 1998. KOLEKTIV AUTORŮ. Pravidla českého pravopisu. 6. rozšířené vydání. Praha: Fin Publishing, 2014. ISBN 978-80-87133-09-5. MAKOVSKÝ, Vladimír a Oldřich KMENT. Pod Babákem býval mlýn: Obyčtov - Sklené : 1462-1997. Sklené: Oldřich Kment, 1997. MATUŠOVÁ, Jana a Libuše OLIVOVÁ-NEZBEDOVÁ. Slovník pomístních jmen v Čechách. Praha: Academia, 2000-. ISBN 80-200-0798-9. OLIVOVÁ-NEZBEDOVÁ, Libuše. Pomístní jména v Čechách: o čem vypovídají jména polí, luk, lesů, hor, vod a cest. Praha: Academia, 1995. ISBN 80-200-0554-4. PAVLÍČEK, Jiří. Dějiny obce Obyčtov: 13. 7. 2008 žehnutí praporů obce a SDH : 1. sraz rodáků obce Obyčtov : 120 let založení sboru SDH. Obyčtov: Obecní úřad v Obyčtově, 2008. ISBN 978-80-254-4757-4. SKALNÍK, Milan. Českomoravská vysočina: Žďárské vrchy. Praha: Státní tělovýchovné nakladatelství, 1956. ŠMILAUER, Vladimír. Úvod do toponomastiky (nauky o vlastních jménech zeměpisných). 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1966. Učebnice vysokých škol (SPN). ŠMILAUER, Vladimír. Novočeské tvoření slov: vysokoškolská příručka. Praha: SPN, 1971. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství). ŠMILAUER, Vladimír. Osídlení Čech ve světle místních jmen. Praha: Academia, 2015. Lingvistika (Academia). ISBN 978-80-200-2392-6. ŠTĚPÁN, Pavel. Označení barev a jejich užití v toponymii Čech. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2004. Opera linguae bohemicae studentium. ISBN 80-7308-067-2. VYHLÍDAL, Zdeněk. Odbíjí půlnoc: (variance na lidové téma). Ilustroval Luisa NOVÁKOVÁ. Brno: Blok, 2002. ISBN 80-238-8339-9.

Garantující pracoviště: Katedra českého jazyka a literatury,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Kristýna Dufková, Ph.D.

Oponent: PhDr. Lukáš Zábranský, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 12.12.2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených zdrojů.

V Obyčtově dne 14. 04. 2020

Tímto bych chtěla poděkovat Mgr. Kristýně Dufkové, Ph.D., za vstřícný přístup, trpělivost a cenné připomínky při vedení mé práce. Dále děkuji občanům Obyčtova, kteří poskytli největší množství informací. Poděkování patří také Knihovně Matěje Josefa Sychry ve Žďáře nad Sázavou za ochotný přístup.

Anotace

HERMANYOVÁ, Lucie. *Užití pomístních jmen obce Obyčtov a jejího okolí*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2020. 53s. Bakalářská práce.

Cílem této bakalářské práce je zjistit pomocí dotazníků a rozhovorů s občany Obyčtova, zda vůbec a jaká pomístní jména používají. Po získání pomístních jmen následuje jejich podrobná analýza. V té je uveden popis PJ, zařazení mezi anoikonyma, určení slovního druhu, možný původ jména, zdroj PJ a dále ostatní používané názvy. V práci jsou PJ rozříděna podle druhů a podle dalších skupin. Získaná PJ jsou přehledně zaznačena v mapách. Součástí práce je také srovnání užití PJ mezi generacemi. Pro lepší přehled jsou výsledná data vyjádřena v koláčových diagramech. Nejvíce informací bylo čerpáno z dotazníků. Data z nich získaná jsou v této práci podrobně rozebrána. V práci je rovněž krátce popsána historie obce, její nářečí a také obecné informace. Poslední kapitoly této práce jsou věnovány brožově získaných pomístních jmen, která je výsledkem této práce a bude sloužit širší veřejnosti.

Klíčová slova: Obyčtov, onomastika, toponomastika, anoikonyma, pomístní jména.

Annotation

HERMANYOVÁ, Lucie. *Use of minor place-names of Obyčtov and its surroundings*. Hradec Králové: Faculty of education, University of Hradec Králové, 2020. 53 pp. Bachelor Thesis.

The aim of this bachelor thesis is to verify the use of minor place-names of the municipality Obyčtov by its inhabitants using questionnaires and interviews. Minor place-names are described using detailed analysis. The analysis includes description, word category, possible origin, source and other names. Minor place-names are sorted by its type and other groups. Minor place-names are outlined in maps. A part of this theses compares the use of minor place-names across generations. Final data are presented in diagrams for better understanding. The source of most of the information is the questionnaire. Data acquired from the questionnaire is analysed in detail. Moreover, this bachelor thesis describes a brief history of the municipality and its dialect and general information. Last chapters of this bachelor thesis focus on the booklet of minor place-names, which is the outcome of this work and will be used by the general public.

Key words: Obyčtov, minor place-names, onomatology, toponymy, anoikonyms.

Obsah

POUŽITÉ ZKRATKY	8
ÚVOD	9
1 TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1.1 TOPONOMASTIKA.....	11
1.2 POMÍSTNÍ JMÉNA	13
1.3 OBEC OBYČTOV	14
1.3.1 Historie obce a její název	14
1.3.2 Obecné informace o obci	14
1.4 DIALEKT	17
1.5 SBĚR DAT	18
2 PRAKTICKÁ ČÁST	20
2.1 TŘÍDĚNÍ POMÍSTNÍCH JMEN	20
2.1.1 Třídění pomístních jmen na jednoslovná a víceslovná	20
2.1.2 Třídění podle Šmilauera.....	21
2.1.3 Výsledky třídění.....	23
2.2 ROZDĚLENÍ DO DRUHŮ ANOIKONYM.....	25
2.2.1 Rozdělení PJ podle druhů	25
2.2.2 Graf rozdělení do druhů anoikonym	26
2.3 VÝZKUM POMÍSTNÍCH JMEN	27
2.3.1 Dotazníky	27
2.3.1.1 Hodnocení vyplněných dotazníků.....	28
2.3.1.2 Rozbor dotazníků	29
2.3.2 Rozhovory.....	31
2.3.2.1. Hodnocení rozhovorů.....	31
2.3.2.2 Rozbor rozhovorů	31
2.3.3 Mapy	32
2.3.4 Státní okresní archiv	32
2.3.5 Kronika	33
2.4 KRITÉRIA TŘÍDĚNÍ JEDNOTLIVÝCH POMÍSTNÍCH JMEN	34
2.5 ANALÝZA POMÍSTNÍCH JMEN	35
2.6 MAPY.....	45
2.6.1 Výřezy z mapy Obyčtova.....	45

2.7 PROJEKTOVÁ ČÁST	47
2.7.1 Obecné informace o projektu	47
2.7.2 Konkrétní podoba	48
2.7.3 Realizace	49
2.7.4 Finanční stránka	49
2.7.5 Propagace	50
ZÁVĚR.....	51
SEZNAM ZDROJŮ	52
SEZNAM MAP	55
SEZNAM GRAFŮ	56
SEZNAM TABULEK.....	57
- Příloha A: Dotazník - méně než 30 let	58
- Příloha B: Dotazník - 30 – 50 let	60
- Příloha C: Dotazník - více než 50 let.....	62

POUŽITÉ ZKRATKY

AO – archiv obce

apod. – a podobně

atd. – a tak dále

DPH – daň z přidané hodnoty

IČ – identifikační číslo

jzčes. – jihozápadočeský

MNV – místní národní výbor

např. – například

p. – pád

PJ – pomístní jméno

rozc. – rozcestí

s. – strana

SDH – sbor dobrovolných hasičů

ŠKSM – odbor školství, kultury, sportu a marketingu

TIC – turistické informační centrum

tzv. – takzvaný, tak zvaný

ZŠ – základní škola

ÚVOD

Předmětem bakalářské práce je analýza pomístních jmen obce Obyčtov a jejího okolí. Tato práce přispěje k poznání anoikonymie České republiky a zároveň poznání tohoto tématu obohatí i samotné občany obce Obyčtov i širší veřejnost. Cílem bakalářské práce je sesbírat co nejvíce používaných PJ a následně vyhodnotit, zda jsou vůbec PJ v obci Obyčtov dnes ještě využívána.

Výsledkem této práce je brožura sesbíraných pomístních jmen se základními údaji o obci. Brožuru tvoří také mnou vytvořené fotografie pro představu daných onymických objektů. Díky této brožuře se informace o anoikonytech rozšíří mezi občany obce Obyčtov, ale také mezi širší veřejnost. Díky možnosti vystavit tuto brožuru např. v městské knihovně ve Žďáře nad Sázavou bude obohacena knižní kultura.

V obci Obyčtov jsem vyrůstala a již od dětství slýchala pojmenování, u kterých mě zajímal jejich původ. Nyní mám možnost se do této problematiky ponořit, získat více informací a hlouběji je rozebrat. Zajímá mě také využití pomístních jmen v praxi, zda obyvatelé obce pomístní jména znají a zda je používají. Obzvláště jestli mladší generace občanů používá stejná označení míst jako generace starší, nebo si pomístní jména upravila, či zda si vytvořila pojmenování nová. Zajímavé jistě bude i jejich následné srovnání.

Hlavním zdrojem informací bude kvantitativní výzkum, konkrétně dotazník. V menší míře bude využit také rozhovor. Dotazník bude proveden formou otevřených otázek, čímž se podpoří vlastní vyjádření respondenta.

V úvodu práce je definován termín toponomastika a poté vysvětluji termín anoikonimum (pomístní jméno). Tuto kapitolu zařazuji proto, aby byl text přístupný a přínosný také širší veřejnosti. V této práci je použito třídění toponym podle Šmilauera, protože se jedná o přehlednou formu třídění, v onomastice dosud používanou. Jeho kniha Úvod do toponomastiky je považována za základní dílo v oboru toponomastiky. U dělení anoikonym Šmilauer uvádí také jména drobných přírodních útvarů (skal a jeskyň), které však v sesbíraných pomístních jménech této práce nefigurují (Šmilauer 1966, s. 10). Proto je použito také třídění anoikonym podle Olivové-Nezbedové, které je v tomto případě více vyhovující. Krátce je také zmíněna historie obce Obyčtov a její nářečí. Shromážděná anoikonyma jsou dále rozdělena do skupin.

Nejobsáhlejší část práce se zabývá samotným rozbořem získaných pomístních jmen. PJ jsou zařazena k jednotlivým typům anoikonym, je vysvětlen jejich původ i zdroj PJ. Také jsou

uvedeny další názvy, které označují tentýž onymický objekt. Pro lepší přehlednost jsou získaná a rozebraná data znázorněna v koláčových grafech, v nichž je třídění do jednotlivých kategorií patrné. Součástí práce jsou také výřezy map Obyčtova a v nich zaznačená konkrétní zkoumaná místa, onymické objekty.

Závěrem je zhodnoceno, zda i mladší generace využívá sesbíraná pomístní jména užívaná generací starší a jestli se odpovědi obou generací občanů lišily.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 TOPONOMASTIKA

Toponomastika je součástí onomastiky, což je nauka o vlastních jménech. Toponomastika se zabývá naukou o vlastních jménech zeměpisných. První jazykovědné práce o výkladu zeměpisných jmen vznikaly v 19. století, ač zájem filosofů o vlastní jména můžeme datovat od starověku. Jak uvádí Šmilauer v Úvodu do toponomastiky, zeměpisné jméno není jen slovo, ale zrcadlí se v něm kus dějin objektu, který označuje. Jméno může prozradit něco o lidech, kteří tento objekt pojmenovali. To bývají buď sami obyvatelé, či sousedé a nově příchozí. Pro studium zeměpisných jmen je důležité jak hledisko jazykové, tak i hledisko historické. Toponomastika může sloužit některým vědám (jako například geografii, archeologii, kartografii a podobně), ale naopak sama toponomastika využívá poznatky těchto věd. „V toponomastice nejde o nějaké mechanické spojování vědomostí z různých oborů, o prosté postupné užívání metod lingvistických, historických atd., v ní jde o syntézu těchto oborů a její metodice jde o to, aby vypracovala přesné zásady pro organické spojování těchto vědomostí a pro přiměřené hodnocení jednotlivých složek“ (Šmilauer 1966, s. 11–13, s. 156). Toponomastikou by se měl zabývat člověk školený lingvisticky, geograficky i historicky, takzvaný toponomastik. Je však otázkou, zda člověk komplexně vzdělaný v těchto oborech existuje. U nás převládali historikové (Šmilauer 2015, s. 20–21).

Na fungování toponyma v celém systému jmen se zaměřuje modelová metoda. Tato metoda pracuje se čtyřmi vztahovými modely vyjádřenými otázkami (KDO? nebo CO?, KDE? nebo ODKUD?, JAKÝ? a ČÍ?), které pokrývají všechny motivy, které má pojmenovatel ve vztahu k objektu a kterými se řídí při výběru toponyma (David, Rous 2006, s. 14). David a Rous také souhlasí se Šmilauerem v tom ohledu, že poznatky a metody toponomastiky musíme používat obezřetně, neboť mohou vést k zjednodušeným paralelám (David, Rous 2006, s. 17).

Vývoj spisovných místních jmen souvisí se společenským vývojem, normou spisovného jazyka i jazykovou kulturou (Polívková, 1985, s. 7).

Toponyma, jakožto vlastní jména zeměpisná, rozděluje Šmilauer na tři podskupiny (1966, s. 9–10):

1. Choronyma – jména dílů světa, oblastí, států, zemí, krajin, krajů, okresů
2. Toponyma – jména místní, tj. jména lidských sídlišť a jejich částí, obcí, osad, místních částí, význačných staveb, jednotlivých domů, ulic, náměstí apod.
3. Anoikonyma – jména pomístní, kam patří jména vod, jména tvarů členitosti povrchu zemského, jména pozemků, jména drobných přírodních útvarů, jména jednotlivých předmětů a jména komunikací

1.2 POMÍSTNÍ JMÉNA

Olivová-Nezbedová ve své knize *Pomístní jména v Čechách: o čem vypovídají jména polí, luk, lesů, hor, vod a cest* cituje Svobodu, který uvádí, že jako pomístní jméno lze označit vlastní jméno neživého přírodního objektu a jevu na Zemi a toho člověkem vytvořeného objektu na Zemi, který není určen k obývání a je v krajině pevně fixován.

David a Rous (2006, s. 7) také zmiňují, že naši předkové vnímali pomístní jména jako něco neměnného, jako součást přírodního prostředí. Byli také mnohem citlivější k názvům, které je obklopovaly. Podle Olivové-Nezbedové (1995, s. 20–24) se pomístní jména mění také se změnou struktury obyvatelstva a vznikají/zanikají podle potřeby obyvatelstva. Jsou vázána na objekt, ale během času se může situace v terénu změnit. V tom případě pomístní jméno buď také zanikne, nebo zůstává spjata s původním pojmenovaným objektem. Důležitým aspektem pomístních jmen je také jejich jazyková stránka. PJ jsou součástí slovní zásoby určitého jazyka, ale v některých případech u nich nedochází ke všem obměnám, k nimž dochází u mluveného (ale i spisovného) jazyka. Proto pro nás můžou PJ mít určitou vypovídací hodnotu o staré slovní zásobě a o nářečí, kterého se v dané oblasti užívalo.

Dnes mnohdy využíváme PJ jako zažitá pojmenování, aniž bychom věděli, odkud pochází, či jaký mají význam. Je tedy v našem vlastním zájmu zjistit o pomístních jménech více informací.

Pomístní jména (anoikonyma), kterými se budu v této práci zabývat, se podle Libuše Olivové-Nezbedové (1995, s. 15–16) dělí na:

1. Hydronyma – pomístní jména, která pojmenovávají vodní zdroje, plochy či toky (bažiny, řeky, studánky, moře, rybníky, potoky, zálivy, prameny)
2. Oronyma – pomístní jména, která pojmenovávají terénní nerovnosti (skály, kopce, hory, pohoří, nížiny)
3. Agronyma – pomístní jména, která pojmenovávají pozemky obdělávané či jinak zemědělsky využívané – (pastviny, zahrady, louky, lesy, obory, vinice)
4. Hodonyma – pomístní jména, která pojmenovávají komunikace (mosty, cesty, silnice, tunely, železnice, ulice)
5. Vlastní jména jiných neživých objektů (pomníků, kapliček, ukazatelů cest, křížků a podobně).

1.3 OBEC OBYČTOV

1.3.1 Historie obce a její název

Název Obyčtov mohl vzniknout od osobního jména (možná zakladatele) Ubyčest, původně Ubyčstov. Název obce se vyskytuje v nejstarším tvaru Ubetsch (1341) a Obec (1393) a od roku 1414 Obycztow. Vesnici patrně založil žďárský klášter, který zde měl dvůr (Pavlíček 2008, s. 14).

První písemná zmínka o obci Obyčtov je z roku 1341, kdy došlo ke sporu mezi mnišskými řády a Obyčtovem kvůli vybírání desátků. Spor vyvolal tehdejší obyčtovský farář Konrád a vedl ho proti žďárskému klášteru. „Desátek z každé třetiny osetých polí a také i z vrchnostenského pole, zvaného Gemeinlus (Obecník), se měl odvádět obyčtovskému faráři, přičemž klášter jako vrchnost měla právě jmenovaný kus pole dát odměřit čtyřmi poctivými a nestrannými muži a v budoucnu z jeho třetího dílu uspokojit faráře. Oproti tomu pozemky, které patří k vrchnostenskému dvorci, měly zůstat osvobozeny od dávek, a také zbylé dvě třetiny desátku byly přiřknuty žďárskému klášteru“ (Pavlíček 2008, s. 10).

Dne 18. 6. 1998 byl obci udělen znak a prapor, který vychází ze znaku nalezeném na rychtě. Na obecní pečeti měl Obyčtov od roku 1667 rybu na vodě (Pavlíček 2008, s. 471).

1.3.2 Obecné informace o obci

Obyčtov leží 9 km jihovýchodně od Žďáru nad Sázavou v geomorfologickém celku Bítešská vrchovina, v údolí řeky Oslavy, zvané také Veselský potok či Veselka, a v nadmořské výšce 540 m n. m. Obec má katastrální rozlohu 776 ha a žije zde 430 obyvatel (Oficiální webové stránky obce Obyčtov, online (cit. 9. 12. 2019)).

„Nejvýznamnější památkou a dominantou obce je kostel zasvěcený památce Navštívení Panny Marie“ (Oficiální webové stránky obce Obyčtov, online (cit. 9. 12. 2019)), vystavěný Janem Blažejem Santini-Aichelem s půdorysem želvy, jež je symbolem stálosti (Skalník 1956, s. 62). Kostel je postaven v barokním slohu, obdélníková loď se zkosenými rohy představuje želví tělo, nárožní čtvercové kaple zase nohy, mělký presbytář se seříznutými východními rohy krk, polygonální sakristie hlavu a západní kaple, předsíň, má znázorňovat ocas želvy (Pavlíček 2008, s. 406). V parku u řeky byla roku 2010 postavena socha želvy od známého sochaře Michala Olšiaka, která odkazuje právě na půdorys kostela. „Symbol želvy jako ochránitelky obce je dodnes živý v podvědomí obyčtovských; dodnes se traduje, že místní ochránila za první i druhé světové války“ (Pavlíček 2008, s. 473). Náboženství patřilo a i dnes patří mezi priority

občanů. Kostel je vyhledávaný také turisty a dodnes se v obci pořádají poutě, na které se sjíždějí i obyvatelé sousedních vesnic. První pout' připadá na první červnovou neděli (svátek Navštívení Panny Marie) a druhá na neděli následující po 8. září (svátek Narození Panny Marie). Důležitost kostela je patrná i z používaných PJ, konkrétně se objevuje varianta PJ *Ypsilonka (Špica)* viz níže. Dále PJ *Ulice* označuje ulici pod kostelem. S kostelem souvisí také PJ *Kaplička sv. Jana Nepomuckého*. Fotografie kostela jsou uvedené v brožuře, která má sloužit také turistům, kteří často obec navštěvují právě díky kostelu. Ke kostelu náleží také fara, která je z roku 1790 (Jurman 1998, s. 78).

V blízkosti kostela roste pět lip velkolistých, které jsou prohlášeny za památné stromy. Jedná se o statné, opadavé listnaté stromy, vysoké 35 m, s vysoko klenutou korunou. Stáří stromů je odhadováno na 250–300 let. V širším okolí Žďáru nad Sázavou se jedná o jedinou takto zachovalou, biologicky hodnotnou a početnou skupinu lip. Památné stromy je zakázáno poškozovat, ničit a rušit v přirozeném vývoji, jejich ošetřování je prováděno se souhlasem Městského úřadu ve Žďáře nad Sázavou, který nad nimi 11. 1. 1996 vyhlásil ochranu. Tyto informace byly získány z informační tabule památných stromů v Obyčtově. V brožuře PJ je uvedena fotografie jedné z lip.

K poznání historie obce a místních zvyklostí patří také obyčtovská pověst Ohnivý sud. Ta popisuje, jak se jednou v noci obyčtovský řídící Votava vracel domů z pohostinství z nedaleké vesnice Hodiškov. Po cestě kolem lesa zaslechl lidský hlas, ale uklidňoval se, že v noci vše vypadá jinak než ve dne. Z kraje lesa se však po chvíli vyvalil ohnivý sud. Pak obruče sudu povolily a ze sudu vyskočila postava čerta. Řídící Votava utíkal zpět k Hodiškovu. „Taková je pověst, která se vypravuje za hlubokých zimních večerů. Snad si ji vytvořila lidská fantazie, pokoušející představy o závrtných, podivných příbězích. Až půjdete silnicí od Hodiškova k Obyčtovu, všimněte si míst, kde se tento příběh měl udát. Neboť na paměť této události byly zde postaveny dva stánky s vyřezávanými figurkami postav svatých. Jeden v místě, kde se sud vyvalil z lesa, druhý tam, kde se za hrozivého čertova výkřiku roztříštil v tisíce jisker.“ (Vyhlídal 1958, s. 47) Autor ve své knize pověstí Odbíjí půlnoc použil vyprávění Karla Judy, bratří Řeháčkových a pana Růžičky z Obyčtova a odkazuje se i na Ladislava Polcara, tehdejšího ředitele národní školy v Obyčtově. Právě na toto místo upozornil jeden z respondentů při rozhovoru, viz níže.

Další památkou je také budova barokní patrové rychty, která pochází z poloviny 18. století (Jurman 1998, s. 78). Dnes je opravená a obývaná majitelem Janem Padálíkem. „Její starobylý vzhled připomíná staré zašlé časy rychtářského práva“ (Makovský, Kment 1997, s. 37).

Za zmínku stojí také místní hřbitov, kde můžeme obdivovat pískovcové sochy, jejichž fotografie jsou uvedené v brožuře PJ. Zároveň se hřbitova také týká jedno z PJ, které bylo ve výzkumu zjištěno – PJ *Za hřbitovem*. „Malou galerii představuje paradoxně i místní hřbitov. V jeho hlavní ose se tyčí železný kříž, za ním dvě pískovcové sochy (Ježíš a zřejmě sv. Josef) a ještě hlouběji tvoří nad hrobem kněze P. J. Kadeřábka (1916–1976) Pietu socha Panny Marie a kamenný kříž s Ukřižovaným“ (Jurman 1998, s. 78).

Národním památkovým ústavem jsou za kulturní památky prohlášeny: bývalá rychta, kostel Panny Marie a jeho ohradní zeď s bránami, hřbitov u kostela a márnice, dále kříž před kostelem a fara v blízkosti kostela (Památkový katalog, online, (cit. 13. 04. 2020)).

V obci má tradici sbor dobrovolných hasičů, dále myslivecký svaz a křesťanská mládež. Také se pravidelně pořádá například pálení čarodějnic, stavění máje, výročí SDH a dále srazy rodáků. V současné době zde funguje obchod Jednota, mateřská škola, kadeřnictví, knihovna, pohostinství Hospůdka U Rychlý želvy a pravidelně dojíždí také praktický lékař.

1.4 DIALEKT

V PJ se zachovávají některé starší hláskové změny. Obyčtov patří do České nářeční skupiny (jihovýchodočeská = českomoravská podskupina). Jedná se o Žďársko-bystřický úsek, který je na mapě níže označen žlutou barvou, 5.1a (Mapa nářečí českého jazyka, online, (cit. 30. 10. 2019)).

Většina znaků tohoto nářečí je společná se znaky v ostatních českých nářečích v užším smyslu, některé znaky jsou však spojovány s východnějšími skupinami.

Za hlavní znaky nářečí lze považovat:

- a) ej za ý (í), pravidelně po ostrých sykavkách v případech jako cejtít, sejtko, vozejk
- ej za ý/í (ne však po ostrých sykavkách) se konkrétně vyskytuje v sesbíraných PJ u: *Mlejnek, Bejkovna*, dále varianty PJ označující onymický objekt *U lihovaru – Ve mlejně, U mlejníka, Mlejnek, Mlejníkařák*
- b) shodné skloňovací koncovky tvrdých a měkkých typů podstatných jmen v případech jako 2. p. sklepa, souseda, 3. p. sklepu, 1., 4., 5., 7. p. žena, ženu, ženo, ženou
- c) v 2. osobě jednotného čísla slovesa být je ve významu existenciálním a ve funkci spony tvar seš, jako osobní morfém v tvarech minulého času – s
- d) v 3. osobě množného čísla sloves 4. třídy existují enklávy jzčes. typu voňi prosí, leží, umí (Bělič 1972, s. 236–237).

Mapa 1- Mapa nářečí

1.5 SBĚR DAT

Konkrétní pomístní jména budou získávána z více zdrojů. Bude použit tzv. empirický přístup, kdy budou sesbírána data a z nich bude vytvořen závěr (Chromý 2014, s. 12). Jako nejdůležitější zdroj byl zvolen kvantitativní výzkum, konkrétně dotazníky, které vyplní minimálně 40 občanů. Dalšími zdroji budou rozhovory s občany, mapy, archiv a místní kronika.

Dotazníky

Pro sběr dat byl zvolen kvantitativní výzkum, ve kterém se budou zkoumat znalosti obyvatel v problematice anoikonym. Pro tento výzkum je důležitý počet respondentů i celkových sesbíraných dat. Při tomto výzkumu získáme určitý počet informací od většího počtu respondentů. Dotazníky budou obsahovat věk respondentů a otevřené otázky, na které bude tázaný odpovídat. Otevřené otázky mohou přinést nečekané odpovědi, a tím tak rozšířit repertoár anoikonym. Mimo dané otázky bude v dotazníku prostor pro další podněty. Dotazníky budou anonymní. Tato forma dotazování by měla být objektivní. Avšak je zde možné úskalí tzv. subjektivnosti dotazníku, což znamená, že si respondent bude moci odpověď dopředu promyslet (Dotazník jako průzkumná a výzkumná metoda, online, (cit. 10. 04. 2020)).

Respondenti se také mohou poradit například v rodině, a odpověď tak nemusí být relevantní. Také nebude známo, jestli opravdu tázaný napsal PJ tak, jak ho doopravdy používá, nebo si ho do dotazníku přeformuloval například podle spisovné češtiny. Tento problém se budu snažit vyřešit tak, že respondenty dopředu upozorním na to, aby odpovídali přesně podle toho, jak dané PJ používají.

Dotazníky budou rozdány fyzicky přímo obyvatelům obce podle tzv. kvótního výběru (konkrétně určitý počet od každé věkové skupiny). Tím bude možné získat co nejlepší možný výsledek. Relevantních odpovědí se docílí tím, že dotazníky budou předány pouze vybraným dospělým osobám (Dotazník jako průzkumná a výzkumná metoda, online, (cit. 10. 04. 2020)). Dotazníky budou zpět vybrány zhruba do čtrnácti dní od předání, s čímž budou respondenti srozuměni ihned po předání dotazníku.

V dotaznících jsou otázky řazeny podle druhu anoikonym, to znamená, že je pod jedním číslem otázky v některých případech více otázek, jako např. skupiny křížovatek, lesů, rybníků, polních cest apod.

Z původního dotazníku je vypuštěna otázka 15, 16 a 19. Po důslednějším prozkoumání dané teorie bylo zjištěno, že výsledné odpovědi nemohou být zahrnuty mezi anoikonyma, protože se jedná spíše o choronyma / toponyma (park, část nad parkem a bývalé výletišť).

Sloučena byla také otázka 12 a) a c), neboť se jednalo o stejné PJ – *Zálomy*, které souhrnně označuje jak lesy, tak i prameny zdrojů vody v těchto lesích.

Ve výsledném výčtu PJ naopak přibyla tři PJ: *Za hřbitovem*, *Studánka* a *Ke Korektu*, která byla získána z rozhovorů.

Rozhovory

Kromě dotazníkové metody je zvolen také další kvantitativní výzkum, a to rozhovor. Bude se jednat pouze o doplňkovou metodu k dotazníkům. Domnívám se, že od tázaných se dozvím více informací v živém rozhovoru než v situaci, kdy si tázaný bude mít čas odpověď rozmyslet. Rozhovory budou vedeny se čtyřmi občany obce Obyčtov.

Mapy

Předpokládám, že některá sesbíraná PJ už budou zanesena v mapách, ač možná v jiných tvarech. Tyto informace budou ověřeny jak v archivních, tak současných mapách.

Archiv

Podstatným zdrojem dat bude také návštěva Státního okresního archivu ve Žďáře nad Sázavou. V úvahu přicházejí fondy Archiv obce Obyčtov, Obecní úřad Obyčtov, Jednotné zemědělské družstvo Obyčtov a Místní národní výbor Obyčtov. Předpokládám, že zde získaná pomístní jména se již převážně nebudou slučovat s těmi, která budou sesbírána vlastním výzkumem, protože některé objekty, např. rybníky, již mohly zaniknout.

Kronika

Posledním zdrojem informací bude kniha Dějiny obce Obyčtov, Žehnání praporů obce a SDH, 1. sraz rodáků obce Obyčtov, 120 let založení sboru SDH. V této knize jsou uvedena některá obyčtovská anoikonyma, pro tuto práci budou však data z této publikace sloužit pouze jako podpůrný zdroj. Domnívám se, že se PJ zjištěná mým výzkumem nebudou příliš shodovat s těmi, které získám pročtením výše uvedené publikace. Jak jsem se mohla přesvědčit, zdrojem pro tuto knihu byly převážně archiválie z fondů Státního okresního archivu ve Žďáře nad Sázavou. Průzkum pomístních jmen mezi občany tedy ještě nebyl proveden.

2 PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 TŘÍDĚNÍ POMÍSTNÍCH JMEN

Třídění pomístních jmen je mnohdy složité a nevypovídá komplexně o hodnotách PJ, protože v každé kategorii má jedno pomístní jméno pouze jeden význam. Klasické třídění na přímá a nepřímá, primární a sekundární, topografická a kulturní proto není podle Šrámka vyhovující (Šrámek 1999, s. 16–19). V této práci rozdělím pomístní jména na jednoslovná a víceslovná a následně víceslovná na předložková a nepředložková.

2.1.1 Třídění pomístních jmen na jednoslovná a víceslovná

Z vybraných 35 pomístních jmen je jich celkem 20 jednoslovných. Ostatních 15 je víceslovných a z toho 5 je předložkových. Konkrétní rozdělení je uvedeno v tabulce (vytvořeno přes Microsoft Word, Tabulka).

Jednoslovná pomístní jména	<ol style="list-style-type: none"> 1) Trčák 2) Mlejnek 3) Coufalák 4) Oslava 5) Tůňky 6) Přehrada 7) Ypsilonka 8) Rozcestí 9) Bohýnek 10) Bejkovna 11) Březina 12) Zálomy 13) Polák 14) Frejlich 15) Viadukt 16) Ranč 17) Ulice 18) Studánka
Víceslovná pomístní jména a) předložková b) nepředložková	<ol style="list-style-type: none"> 19) Pod mostama 20) U Jednoty 21) U slepičárny 22) U lihovaru 23) U spínačky 24) Za hřbitovem 25) Ke Korektu 26) Zálomská cesta 27) Klímův rybník 28) Kmentův rybník 29) Králíčkův rybník

	30) Kmentovo pole 31) Králíčkův kopec 32) Rančerův křížek 33) Řeháčkův křížek 34) Kaplička svatého Jana Nepomuckého 35) Kulíkův křížek
--	---

Tabulka 1 - Třídění pomístních jmen na jednoslovná a víceslovná

2.1.2 Třídění podle Šmilauera

Důležité třídění je podle významu. To vypracoval Vladimír Šmilauer a zveřejnil v Zpravodaji Místopisné komise I, 149–171 (1966, s. 113–117). Pokud se ve vlastním výzkumu objevilo PJ, které by patřilo k určité Šmilauerově kategorii, je uvedeno přímo u následujícího výčtu.

1 Obecné vztahy a vlastnosti

- a) Místo
- b) Poloha
- c) Vzdálenost
- d) Velikost, rychlost apod.
- e) Tvar, přímé označení – *Ypsilonka*
- f) Tvar a jiné vlastnosti metaforicky
- g) Barva a podobné vlastnosti
- h) Hodnocení, povaha – *Oslava*
- i) Starý, nový

2 Země

- a) Vyvýšeniny
- b) Svahy
- c) Vhloubené tvary
- d) Ostrov
- e) Půda
- f) Složení a pohyby půdy
- g) Kulturní půda
- h) Vody – *Tůňky, Přehrada, Studánka*
- i) Atmosférické jevy

3 Rostlinstvo

- a) Části rostlin, zvl. druhy dřeva
- b) Porosty obecně
- c) Rostliny, porosty i jednotlivé – *Březina*
- d) Soustava hospodaření
- e) Kulturní rostliny
- f) Louky
- g) Pastviny
- h) Zahrady, vinice, chmelnice

4 Zvířectvo

- a) Volně žijící savci, ptáci, plazi, obojživelníci, ryby a ostatní
- b) Domácí savci a ptáci – *U slepičárny*

5 Poměry majetkové a právní

- a) Majetek královský, církevní, šlechtický a jiný svobodný, městský a obecní – *Zálomy, Zálomská cesta*
- b) Pojmenování podle osob a institucí – *Trčák, Klímův rybník, Kmentův rybník, Coufalák, Králíčkův rybník, Kmentovo pole, Králíčkův kopec, Řeháčkův křížek, Kulíkův křížek, U Jednoty, Frejlich, Polák*
- c) Jména čestná i přezdívková – *Rančerův křížek, Ranč*
- d) Poddanské poměry
- e) Právní poměry, hlavně způsob získání půdy
- f) Zápovědi

6 Lidská práce

- a) Nerosty
- b) Rostliny
- c) Kulturní rostliny
- d) Zvířata volně žijící
- e) Zvířata domácí – *Bejkovna*
- f) Člověk – vojenství
- g) Člověk – soudnictví

7 Lidská díla

- a) Správní celky, kraje
- b) Obecná a vlastní jména sídlišť, stavby církevní
- c) Stavby církevní, světské, obytné a hospodářské, jiné světské – *Za hřbitovem, Mlejnek, U lihovaru*
- d) Hranice
- e) Cesty – *Rozcestí, Ulice, Viadukt, U spínačky, Pod mostama*
- f) Odpadové hromady

8 Duchovní život, historie

- a) Pověry a pověsti
- b) Lidové zvyky a zábavy
- c) Náboženství a církev – *Bohýnek, Kaplička sv. J. Nepomuckého*
- d) Archeologie
- e) Historické události
- f) Místní události

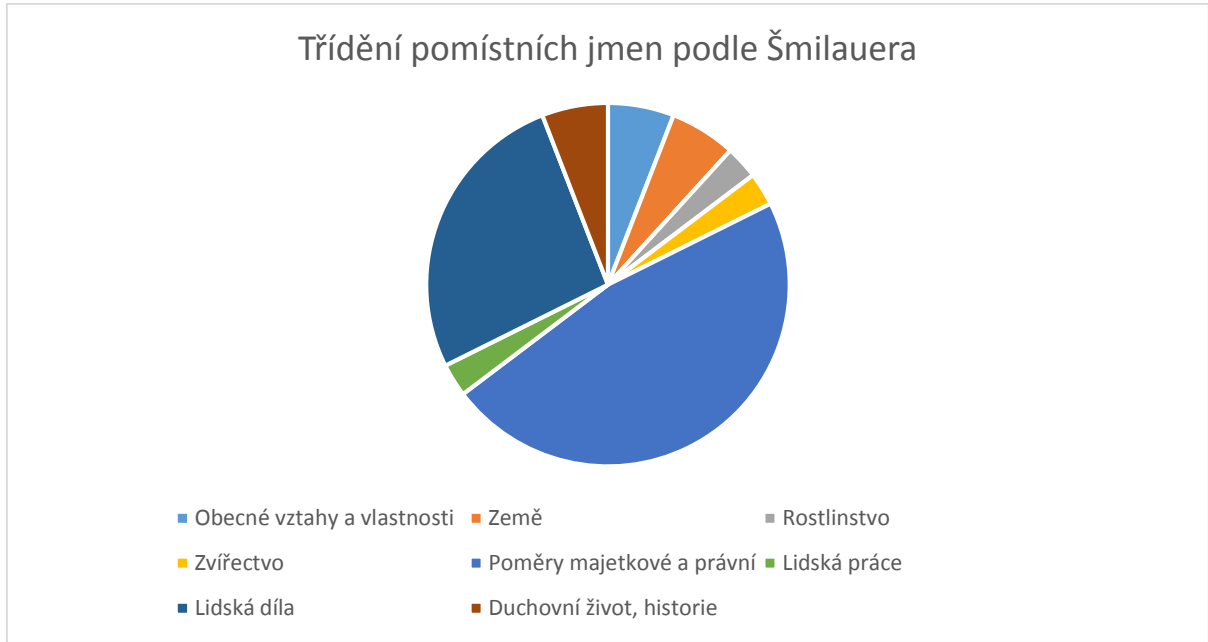
9 Ostatní jména

2.1.3 Výsledky třídění

Celkem jsou v práci zahrnuty všechny skupiny kromě Ostatních jmen. Největší zastoupení tvoří Poměry majetkové a právní, a to celkem 16 jmen. Druhou největší skupinou jsou Lidská díla, a to v počtu 9. Třídění je zaznačeno v grafu na následující stránce (vytvořeno přes Microsoft Word, Graf).

Třídění pomístních jmen podle Šmilauera

Graf 1- Třídění pomístních jmen podle Šmilauera

2.2 ROZDĚLENÍ DO DRUHŮ ANOIKONYM

Sesbíraná pomístní jména jsou rozdělena do skupin, které jsou uvedené již v kapitole Toponomastika. Konkrétně bylo zjištěno 11 hodonym, 10 hydronym, 4 agronyma, 5 oronym a 5 vlastních jmen neživých objektů. Největší část zauímají hodonyma a hydronyma, protože v obci nebo jejím okolí je více vodních ploch a také obyvatelé pojmenovávají spíše místa v obci (jako jsou cesty, silnice a podobně) než například pole a louky. Tato data jsou pro přehlednost vyznačena v koláčovém grafu.

2.2.1 Rozdělení PJ podle druhů

Hodonyma

Pod mostama, Zálomská cesta, Ypsilonka, Rozcestí, U Jednoty, Viadukt, Ranč, Ulice, U spínačky, Za hřbitovem, Ke Korektu

Hydronyma

Trčák, Mlejnek, Klímův rybník, Kmentův rybník, Coufalák, Králíčkův rybník, Oslava, Tůňky, Přehrada, Studánka

Agronyma

Kmentovo pole, Zálomy, Polák, Frejlich

Oronyma

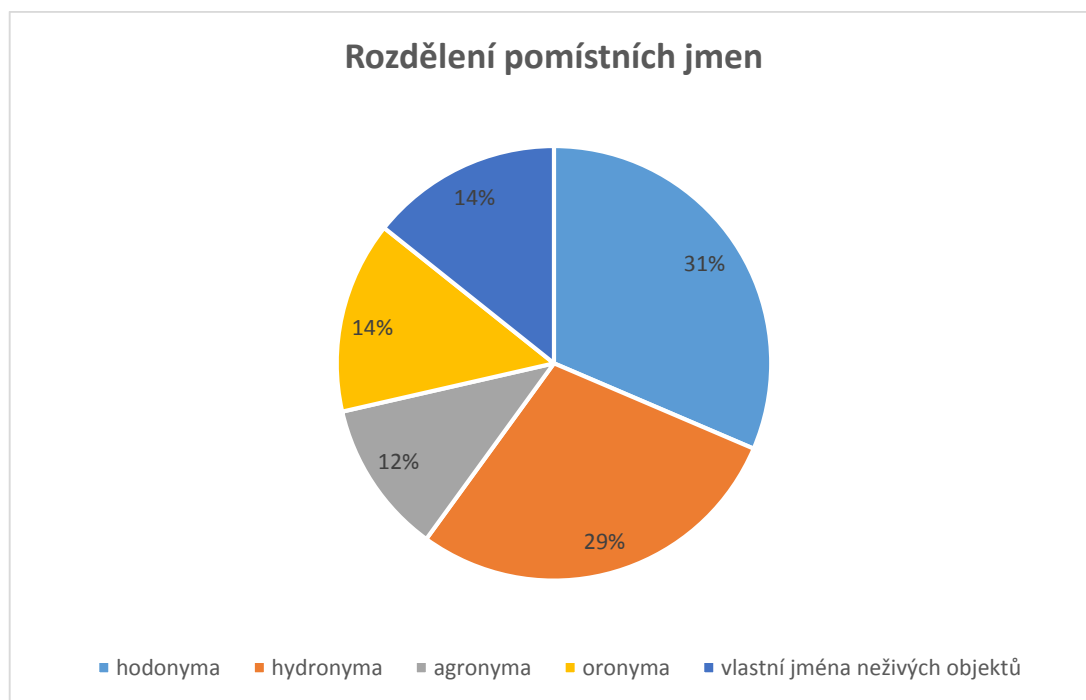
Bohýnek, Bejkovna, Králíčkův kopec, Březina

Vlastní jména neživých objektů

U slepičárny, Rančerův křížek, Řeháčkův křížek, Kaplička svatého Jana Nepomuckého, Kulíkův křížek

2.2.2 Graf rozdělení do druhů anoikonym

Druhy anoikonym jsou uvedeny v následujícím grafu (vytvořeno přes Microsoft Word, Graf).

Graf 2- Rozdělení pomístních jmen

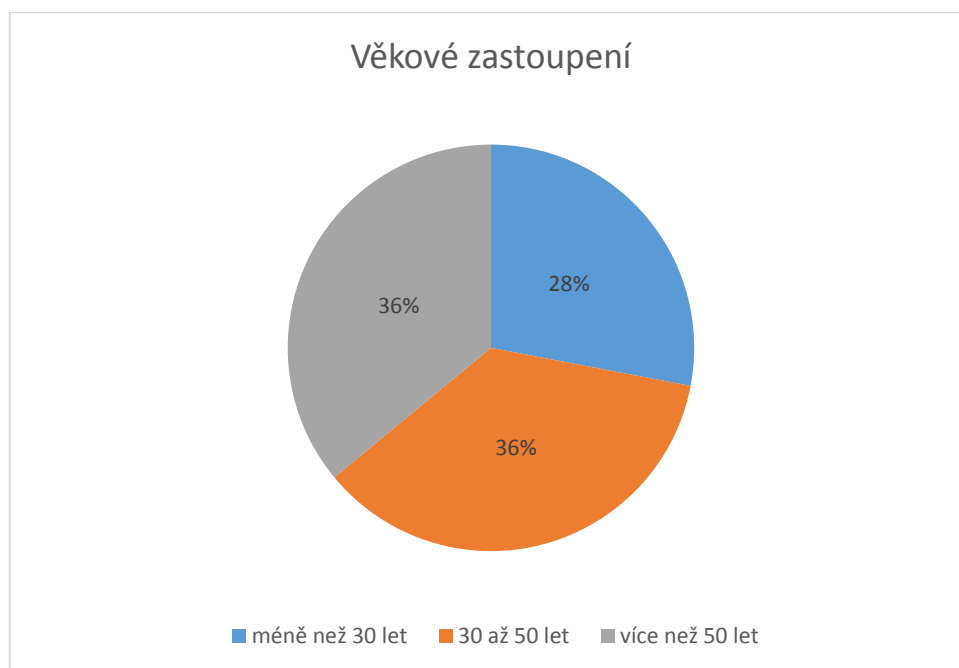
2.3 VÝZKUM POMÍSTNÍCH JMEN

2.3.1 Dotazníky

Největším zdrojem dat pro tuto práci jsou dotazníky, které byly rozdány mezi občany Obyčtova v polovině roku 2019. Dotazník začíná krátkým úvodem s popisem tématu a následuje určení věkové skupiny (dotazník je anonymní). Obyvatelé Obyčtova byli nabádáni, aby názvy vyplňovali tak, jak jsou zvyklí je používat, aby názvy nepřetvářeli podle spisovné češtiny. Dále již občané odpovídali na konkrétní otázky. Dotazníky vyplnilo celkem 47 občanů.

Respondentů pod 30 let bylo celkem 13. Respondentů ve věku 30–50 let bylo 17 a respondentů nad 50 let bylo celkem 17.

Věkové zastoupení je patrné také z následujícího grafu (vytvořeno přes Microsoft Word, Graf).

Graf 3- Věkové zastoupení

2.3.1.1 Hodnocení vyplněných dotazníků

Původní záměr byl rozlišit respondenty na dvě věkové kategorie, na mladší a starší generaci. Později mě ale začalo zajímat, jak je na tom s používáním pomístních jmen nejmladší generace. Proto jsou věkové kategorie rozděleny na 3 skupiny.

Dá se říci, že nejmladší generace (pod 30 let) neznala mnoho pomístních jmen, otázky v dotaznících zůstávaly často bez odpovědi. Záleželo však na konkrétních jedincích. Nejvíce shromážděných odpovědí od nejmladší generace bylo u pomístních jmen: *Oslava, Přehrada, Rozcestí, Mlejnek, Zálomy, Ulice*, což jsou hojně používaná pomístní jména. Obecně je známo, že dnešní generace mladších lidí všeobecně netráví tolik času mimo domov, obzvláště v přírodě, proto nebyl předpoklad, že budou znát všechna jména.

Respondenti ve věku od 30 do 50 let znali a použili více pomístních jmen než nejmladší generace. Často se shodli na dobře známých jménech: *Trčák, Ranč, Ulice, Zálomská cesta, Oslava, Přehrada, Rozcestí, Bohýnek, Zálomy, Polák, Březina*.

Respondenti nejstarší generace (nad 50 let) vyplnili nejvíce otázek, popřípadě dopsali i poznámku. Tento závěr byl očekávaný, neboť starší občané obecně trávili více času mimo domov, ať už například z důvodu zemědělství nebo jen trávení volného času. Tento fakt byl potvrzen i v rozhovorech. Nejvíce totožných odpovědí bylo zaznamenáno u otázek, které se týkaly názvů dobře známých míst, často v centru obce, jako například *Zálomská cesta, Trčák, Mlejnkářák, Králíčkův rybník, Oslava, Přehrada, Rozcestí, Bohýnek, Březina, Zálomy, Polák, Viadukt, Ulice, U lihovaru*. Názvy polí, luk a rybníků v okolí Obyčtova byly častěji vyplňovány právě starší generací.

Bylo překvapením, že téměř všechny onymické objekty mají podle obyvatel více pojmenování. Mezi pojmenovávanými onymickými objekty byl pouze jediný, jemuž náleželo jen jedno PJ, a to *Řeháčkův křížek*.

Raritou je onymický objekt, který se tradičně označuje anoikonymem *Pod mostama*. U tohoto objektu bylo dle dotazníků zjištěno celkem 23 užívaných názvů. Dále se některé názvy neshodují s názvy na mapách. Nejčastěji je to způsobeno tím, že určité rodiny mají přezdívký a jsou po nich tak pojmenované i objekty. Musela jsem tedy zjišťovat, odkud jméno pochází.

2.3.1.2 Rozbor dotazníků

V tabulce níže (vytvořeno přes Microsoft Word, Tabulka) je uveden výčet pomístních jmen získaných z dotazníků a data jsou rozdělena do tří skupin podle věku respondentů tak, jak je uvedeno v dotaznících. Za pomístními jmény jsou uvedeny počty podle toho, kolik respondentů daná pomístní jména zaznamenalo v dotaznících. Většina pomístních jmen je totožných, to znamená, že je používají všechny věkové skupiny.

Pokud jedna ze skupin nepoužívá konkrétní pomístní jméno, ale nahrazuje ho jiným, je v tabulce také uvedeno. V těchto případech je možné, že tato pomístní jména do budoucna zaniknou a nahradí je právě používaná nová pomístní jména. Tyto případy jsou:

- pomístní jméno Coufalák – nejmladší generace ho vůbec nepoužívá, je nahrazeno pomístním jménem Strakův rybník
- pomístní jméno Tuňky – nejmladší generace ho nahrazuje PJ Oslava, které značí všeobecně název řeky, ne pouze její část
- pomístní jméno U Jednoty – zatímco starší a nejstarší generace se shodly na tomto PJ, nejmladší generace už ho označuje jinak – U úřadu, v daném místě je více bodů, podle kterých lze daný objekt pojmenovat
- pomístní jméno Kmentovo pole – zajímavý příklad toho, kdy každá jednotlivá skupina občanů pojmenovává daný objekt rozdílně, nejmladší generace ho nazývá čistě jen Pole, starší generace Kmentovo pole a nejstarší Pod dráhou
- pomístní jméno Bejkovna – nejmladší generace toto PJ nahradila jiným, Padalíkovo
- pomístní jméno U slepičárny – opět případ toho, kdy každá generace pojmenovává dané místo rozdílně, nejmladší generace ho nazývá U křížku, starší generace Padalíkův křížek a nejstarší U slepičárny
- pomístní jméno Rančerův křížek – jedinou výjimku tvoří nejmladší generace, která používá jiné skloňování, a to Rančerů křížek
- pomístní jméno Kaplička sv. Jana Nepomuckého – nejmladší generace používá označení U Mazánků
- pomístní jméno Kulíkův křížek – nejmladší generace označuje daný objekt U lip

Pokud některá ze skupin vůbec pomístní jméno nepoužívá, ani ho nijak nenahrazuje, je v tabulce uvedena pomlčka. V těchto případech je možné, že tato pomístní jména do budoucna zaniknou úplně. Tyto případy jsou pouze dva:

- pomístní jméno Králíčkův rybník, nejmladší generace toto PJ vůbec nepoužívá
- pomístní jméno Řeháčkův křížek, nejmladší generace toto PJ vůbec nepoužívá

Z uvedeného vyplývá, že sesbíraná pomístní jména mají šanci se zachovat, protože je používá i nejmladší generace. Zbylá tři pomístní jména uvedená v této práci jsou získána z rozhovorů a shodli se na nich všichni účastníci – Za hřbitovem, Studánka a Ke Korektu.

méně než 30 let	30-50 let	nad 50 let
Pod Mostama 2x	Pod Mostama 2x	Pod Mostama 2x
Zálomská cesta 3x	Zálomská cesta 8x	Zálomská cesta 9x
Trčák 4x	Trčák 14x	Trčák 10x
Mlejnek 5x	Mlejnek 8x	Mlejnek 10x
Klímův rybník 2x	Klímův rybník 4x	Klímův rybník 2x
Kmentův rybník 3x	Kmentův rybník 4x	Kmentův rybník 7x
Strakův rybník 2x	Coufalák 5x	Coufalák 5x
-	Králíčkův rybník 3x	Králíčkův rybník 9x
Oslava 7x	Oslava 9x	Oslava 12x
Oslava 2x	Tůňky 2x	Tůňky 2x
Přehrada 6x	Přehrada 9x	Přehrada 10x
Ypsilonka 1x	Ypsilonka 2x	Ypsilonka 5x
Rozcestí 10x	Rozcestí 13x	Rozcestí 12x
U úřadu 3x	U Jednoty 2x	U Jednoty 3x
Pole 3x	Kmentovo pole 3x	Pod dráhou 2x
Bohýnek 3x	Bohýnek 12x	Bohýnek 14x
Padalíkovo 1x	Bejkovna 2x	Bejkovna 3x
Králíčkův kopec 1x	Králíčkův kopec 2x	Králíčkův kopec 5x
Březina 3x	Březina 6x	Březina 7x
Zálomy 4x	Zálomy 13x	Zálomy 16x
Polák 3x	Polák 10x	Polák 13x
Frejlich 2x	Frejlich 5x	Frejlich 7x
U křížku 1x	Padalíkův křížek 1x	U slepičárny 3x
Rančerův křížek 1x	Rančerův křížek 2x	Rančerův křížek 1x
-	Řeháčkův křížek 5x	Řeháčkův křížek 6x
U Mazánků 1x	Kaplička sv. Jana Nep. 1x	Kaplička sv. Jana Nep. 1x
U lip 1x	Kulíkův křížek 5x	Kulíkův křížek 5x
Viadukt 2x	Viadukt 3x	Viadukt 9x
Ranč 5x	Ranč 5x	Ranč 5x
Ulice 8x	Ulice 11x	Ulice 10x
U lihovaru 3x	U lihovaru 3x	U lihovaru 7x
U spínačky 1x	U spínačky 2x	U spínačky 3x

Tabulka 2- Rozbor dotazníků

2.3.2 Rozhovory

Kromě dotazníků byly dalším zdrojem rozhovory s občany Obyčtova, kteří žijí v obci celý život, a proto znají většinu uvedených pomístních jmen, i těch v okolí obce. Nutno dodat, že tázaní nevyplňovali dotazníky.

2.3.2.1. Hodnocení rozhovorů

Kvantitativní výzkum pomocí rozhovorů byl veden celkem se čtyřmi občany Obyčtova. Dva spadali do věkové kategorie méně než 30 let, třetí do kategorie 30 až 50 let a čtvrtý do kategorie více než 50 let. Pro výzkum bylo podstatné, jak anoikonyma vnímá především mladší generace. Nejdříve jsem respondenty seznámila s obecnými informacemi této bakalářské práce a vysvětlila pojem anoikonymie. Následně měli tázaní možnost se k tomuto tématu vyjádřit. Následovaly připravené otevřené otázky bez možných odpovědí na výběr. Jako první jim byla položena otázka, jaká konkrétní PJ sami používají. Dále následovaly stejné otázky, jaké byly použity pro dotazníkový výzkum.

2.3.2.2 Rozbor rozhovorů

a) dva respondenti spadající do věkové kategorie méně než 30 let

Při první otázce, která konkrétní anoikonyma znají, vyjmenovali dobře známá anoikonyma, která se nacházejí přímo v obci, jako např. *Trčák*, *U Jednoty*, *Oslava*, *Ulice*, *Rančerův křížek*, *Studánka*. Právě PJ *Studánka* byla získána pouze z rozhovorů. Protože se objevuje ve všech věkových kategoriích, byla zařazena i do výčtu sesbíraných PJ. Toto platí i o PJ *Za hřbitovem* a *Ke Korektu*.

Další otázky z dotazníkového výzkumu zodpovídali obdobně jako jiní respondenti v dotaznících. Zhruba u 30 % otázek bylo zodpovězeno „nevím“.

Během rozhovorů byly zjištěny následující odchylky od dotazníkového výzkumu u PJ:

- Pod mostama – Zadem
- Klímův rybník – Kachňák
- Oslava – Veselka

Jeden z respondentů uvedl jako PJ *Svaté obrázky u lesa*. Jedná se o obrázky na kraji lesa směrem na Hodíškov z kapitoly 1.3.2 Obecné informace o obci. Toto PJ by mohlo patřit do skupiny

Vlastních jmen jiných neživých objektů. Protože bylo toto PJ zmíněno pouze jedním respondentem, nebylo do výčtu finálních PJ zařazeno.

b) jeden respondent spadající do věkové kategorie 30 – 50 let

Při první otázce, která konkrétní anoikonyma zná, vyjmenoval obdobně jako nejmladší respondenti dobře známá místa, jako je *Trčák, U Jednoty, Studánka, Za hřbitovem, Ulice, Ke Korektu a Ranč*. Dále byla zmíněna PJ *Bohýnek, Kaplička sv. Jana Nepomuckého, Pod mostama*.

Během rozhovoru byly zjištěny následující odchylky od dotazníkového výzkumu u PJ:

- Polák – Hájenka
- Kulíkův křížek – U lípy

c) jeden respondent spadající do věkové kategorie více než 50 let

Odpověď na první otázku byla obdobná jako u ostatních věkových kategorií. Opět byla zmíněna dobře známá PJ *Ulice, Studánka, Za hřbitovem, Ke Korektu, Ranč*. Dále byla zmíněna PJ *Bohýnek, Tuňky, Zálomy a Polák*.

Během rozhovoru byly zjištěny následující odchylky od dotazníkového výzkumu u PJ:

- Zálomská cesta – Přes Kosova
- Rozcestí – U Chrástů
- Trčák – Na Tápli

U PJ *Zálomy* byly získány informace o pramenech obecních zdrojů vody a původním rozdělení podílů (viz níže).

2.3.3 Mapy

Dalším zdrojem byly mapy. Z výzkumu vyplynulo, že některá sesbíraná PJ jsou odlišná od těch oficiálních na mapách, jako například Velký Padalíkův rybník = *Mlejnek*.

Jako podklad pro tuto práci byly použity mapy, které jsou uvedeny níže ve zdrojích.

2.3.4 Státní okresní archiv

Dalším zdrojem byl Státní okresní archiv ve Žďáře nad Sázavou. O obci se dochovaly převážně zápisy z obecních rad, ve kterých není zmíněno příliš PJ. Čerpala jsem z fondů MNV Obyčtov, ZŠ Obyčtov, AO Obyčtov, Plán lesa, Neuspořádané. Zde jsem našla také nemnoho pomístních

jmen. Jednalo se převážně o jména již zaniklá, jako například zaniklé rybníky Tápel a Obecník. Dále jsem zde našla názvy lesů, které jsou uvedené v knize Jiřího Pavlíčka Dějiny obce Obyčtov: 13. 7. 2008 žehnání praporů obce a SDH: 1. raz rodáků obce Obyčtov: 120 let založení sboru SDH, jako například *Sedlo, Pekelec, Rejtkova borovina, Trčkovy kopaniny, Vašíčkova křížánka, Kulíkův kout* a další. Těmito již publikovanými PJ se tato práce nezabývá.

2.3.5 Kronika

Publikace Dějiny obce Obyčtov nebyla pro výzkum použita. Sloužila pouze jako podklad pro kapitulu Historie obce. Některá shromážděná anoikonyma jsou s uvedenými v knize totožná, jako například pojmenování křížků. Jak jsem se mohla přesvědčit, zdrojem pro tuto knihu byly převážně archiválie z fondů Státního okresního archivu ve Žďáře nad Sázavou, zdrojem nebyl terénní výzkum.

2.4 KRITÉRIA TŘÍDĚNÍ JEDNOTLIVÝCH POMÍSTNÍCH JMEN

Pomístní jména byla sesbírána především pomocí průzkumu formou dotazníků, který probíhal v polovině roku 2019. Analýza pomístních jmen je v této práci rozebrána následovně:

1. Název pomístního jména
  - a. Přesný popis pomístního jména, případně k čemu je využíváno a zařazení mezi anoikonyma.
  - b. Zařazení mezi slovní druhy a vysvětlení původu jména, pokud je znám.
  - c. Zdroj pomístního jména.
  - d. Další názvy, které se objevily v dotaznících nebo rozhovorech s občany.

Pokud se vyskytl onymický objekt, který byl označen více PJ, pak byl pro analýzu vybrán název, který byl v dotaznících zastoupen v největší míře. Ostatní názvy jsou uvedeny na konci analýzy každého PJ. Některé velmi lišící se názvy z dotazníků nebyly do analýzy zařazeny pro možné nepochopení určení místa (např. u *PJ Polák – Přibyslavské lesy*). Jednotlivá PJ jsou řazena podle čísel otázek v dotaznících.

2.5 ANALÝZA POMÍSTNÍCH JMEN

1. POD MOSTAMA

- a. Pomístní jméno, které označuje polní cestu z Obyčtova do Ostrova nad Oslavou. Je využívána především pro pěší chůzi a cykloturistiku, dále je to přístupová cesta pro zemědělské stroje. Jedná se o hodonymum.
- b. Řadíme mezi prepozice (pod) a substantiva (mostama). Název je odvozen od železničního mostu, který kříží cestu.
- c. PJ není uvedeno na mapách, je získáno z dotazníků a hovorů s občany. Tento objekt je označován nejvíce jmény z celé analýzy. Je to způsobeno tím, že v okolí je více takzvaných záchytných bodů, podle kterých se občané orientují. Například *Pod Musilem* je odvozeno od domu pana Musila, pod kterým se cesta nachází. Dále například *Zadem* je používáno, protože se nejedná o hlavní asfaltovou cestu, ale pouze druhotnou, místy nezpevněnou cestu.
- d. Další názvy: Ostrovská zkratka, Zadem do Ostrova, Na luka, Zadní cesta, Pod mosty, U Bejkovny, Smeťák, Polňačka, Pod Chromýho, Pod Musilem, K mostu, Pod Musilovejma, Šervůd, Zkratka pod mosty, Spojovačka, Pod mostem, Pod viadukt, Cesta kolem Korektu, Nad Obecníkem, Cesta do Ostrova, Zadem.

2. ZÁLOMSKÁ CESTA

- a. Pomístní jméno označující polní cestu za Obyčtovem směrem k obci Hlinné. Je využívána pro pěší chůzi, cykloturistiku a také pro zemědělské stroje. Jedná se o hodonymum.
- b. Řadíme mezi adjektiva (Zálomská) a substantiva (cesta). Je odvozené od PJ Zálomy (viz níže), protože se nachází v blízkosti objektu, který je tak nazýván. PJ není uvedeno na mapách, je získáno z dotazníků.
- c. Další názvy: Do zálom, U Ducha, K Zálomám, Na Kosova, Zálomy, K Zálomům, Přes Kosova, Zkratka okolo Kosov, Na Krky.

3. TRČÁK

- a. Pomístní jméno označující rybník, který se nachází při vjezdu do obce po hlavní silnici směrem od Sazomína. Jedná se o hydronymum.
- b. Řadíme mezi substantiva. Název vznikl podle jména rodiny Trčkových, kteří bydlí v blízkosti rybníka. Současným majitelem je pan Klíma, avšak název Trčák je tak zažitý, že se ani po letech nezměnil.
- c. PJ je často využíváno, ale na mapách se neobjevuje. PJ je získáno z dotazníků i rozhovorů.
- d. Další názvy: Trčkův rybník, Na Táplici, U našich, Klímův rybník, U Trčků.

4. MLEJNEK

- a. Pomístní jméno označuje rybník, který se nachází po pravé straně po cestě za hřbitovem. Jedná se o hydronymum.
- b. Řadíme mezi substantiva. Název je odvozen od slova mlýn. V blízkosti totiž stával Rychtářův mlýn.
- c. Objekt je uveden v archivních i současných mapách pod názvem Velký Padalíkův rybník podle jména jeho majitele. PJ Mlejnek je získáno z dotazníků.
- d. Další názvy: Mlejnkářák, Rybník za hřbitovem, Lihovar, Lihovarský, Mlejňák, U lihovaru.

5. KLÍMŮV RYBNÍK

- a. Pomístní jméno označuje rybník, který se nachází v horní části Obyčtova. Jedná se o hydronymum.
- b. Řadíme mezi adjektiva (Klímův) a substantiva (rybník). Název vznikl odvozením od jména bývalého majitele rybníka, pana Klímy.
- c. PJ není uvedeno v mapách, je získáno z dotazníků.
- d. Další názvy: Kačák, Kachňák, Coufalák, Na Olešínách, Coufalův, U Přikrylů, U Gregorů, Klímák.

6. KMENTŮV RYBNÍK

- a. Pomístní jméno označuje rybník, který se nachází za obecním parkem. Jedná se o hydronymum.

- b. Řadíme mezi adjektiva (Kmentův) a substantiva (rybník). Název vznikl odvozením od jména majitele rybníku – pana Kmenta.
- c. PJ není uvedeno v mapách, je získáno z dotazníků.
- d. Další názvy: Bahňák, Kment'ák, Staďák, Smet'ák, Obecní, Obecník.

7. COUFALÁK

- a. Pomístní jméno označuje rybník, který se nachází nad Obyčtovem směrem k Hodíškovu, po levé straně. Jedná se o hydronymum.
- b. Řadíme mezi substantiva.
- c. Objekt je uveden v archivních mapách pod názvem Strakův rybník. Název Coufalák je získán z dotazníků.
- d. Další názvy: Coufalův rybník, Strakův rybník.

8. KRÁLÍČKŮV RYBNÍK

- a. Pomístní jméno označuje rybník, který se nachází nad Obyčtovem po levé straně, směrem k Hodíškovu. Nachází se vedle Coufaláku. Jedná se o hydronymum.
- b. Řadíme mezi adjektiva (Kralíčkův) a substantiva (rybník). Název vznikl odvozením od PJ *Kralíčkův kopec*.
- c. PJ je uvedeno v archivních mapách, je získáno také z dotazníků.
- d. Další názvy: Klímův rybník.

9. OSLAVA

- a. Pomístní jméno označuje řeku, protékající obcí. Jedná se o hydronymum.
- b. Řadíme mezi substantiva. Jedná se o oficiální název řeky, proto většina občanů užívá shodné pomístní jméno.
- c. PJ je uvedeno v mapách. Bylo získáno také z dotazníků a rozhovorů.
- d. Další názvy: Potok, Veselský potok, Veselka, Řeka.

10. TŮŇKY

- a. Pomístní jméno označuje část řeky vedle polní cesty směrem na Ostrov nad Oslavou. Jedná se o hydronymum.
- b. Řadíme mezi substantiva. Název vznikl nejspíše podle vzhledu řeky. V jednom místě se řeka stáčí a tvoří hlubší místa, která připomínají tůně.

- c. PJ není uvedeno v mapách, je získáno z dotazníků a hovorů s občany.
- d. Další názvy: Na Bejkovně, Luka, Smet'ák, Veselka, Oslava, Veselský potok, Řeka, V zátočinách.

11. PŘEHRADA

- a. Pomístní jméno označuje přehradu u obce Ostrov nad Oslavou. Jedná se o hydronymum.
- b. Řadíme mezi substantiva.
- c. PJ je uvedeno v mapách jako vodní nádrž Ostrov nad Oslavou. PJ je získáno z dotazníků.
- d. Další názvy: Ostrovská přehrada, Ostrovská nádrž, Přehrada v Ostrově.

12. YPSILONKA

- a. Pomístní jméno označuje křižovatku nad kostelem. Jedná se o hodonymum.
- b. Řadíme mezi substantiva. Název vznikl díky tvaru křižovatky, který vypadá jako písmeno Y. Další název *Špica* mohl vzniknout tím, že křižovatka je nad kostelem (špice kostela). Dříve byl u tohoto místa také hostinec „Na špici“. Dále je také používáno např. *U Dostálů* podle jména rodiny, která tu žije.
- c. PJ není uvedeno v mapách, je získáno z dotazníků.
- d. Další názvy: Nad hospodou, Špica, Na věčku, Věčko, Na osmičce, U Dostálů, Na Hodíškov, Na špici, Křižovatka, Horní.

13. ROZCESTÍ

- a. Pomístní jméno označuje křižovatku na hlavní silnici – Žďár nad Sázavou – Ostrov nad Oslavou v místě, kde se odbočuje na Obyčtov. Jedná se o hodonymum.
- b. Řadíme mezi substantiva. Na tomto PJ se shodla většina dotázaných občanů, neboť je to oficiální název podle autobusové zastávky. Dále zde bydlí rodina Chrástů, proto je toto pojmenování v dotaznících také zmíněno.
- c. PJ je uvedeno v mapě jako autobusová zastávka – Obyčtov, rozc. 1.0.
- d. Další názvy: Na rozcestí, U Chrástových, U Chrástů.

14. U JEDNOTY

- a. Pomístní jméno označuje křižovatku u obecního úřadu. Jedná se o hodonymum.

- b. Řadíme mezi prepozice (u) a substantiva (Jednota). Pojmenování vzniklo proto, že se na označovaném místě nachází obchod s potravinami Jednota. V jeho blízkosti je také obecní úřad, mateřská škola a hasičská zbrojnice.
- c. PJ není uvedeno na mapách, je získáno z dotazníků a rozhovorů.
- d. Další názvy: U úřadu, U hasičárny, Ranč, U obecního úřadu, Obecní, U obce, U obchodu, U Papáčků.

15. KMENTOVO POLE

- a. Pomístní jméno označující pole směrem k ostrovskému vlakovému nádraží. Jedná se o agronymum.
- b. Řadíme mezi adjektiva (Kmentovo) a substantiva (pole). Vzniklo odvozením od jména majitele pole. V blízkosti se nachází také Korekt (společnost pro údržbu a opravy pozemních komunikací) a vlakové nádraží Ostrov nad Oslavou, podle kterých jsou pojmenované další varianty.
- c. PJ není uvedeno na mapách, je získáno z dotazníků.
- d. Další názvy: Pod Korektem, Pod dráhou, Kment'ák, Pole, Pod nádražím, Na Ostrovský, U dubu.

16. BOHÝNEK

- a. Pomístní jméno označuje louku nad Obyčtovem směrem k Hodiškovu po pravé straně. Lze považovat za vrch Obyčtova. Jedná se o oronymum.
- b. Řadíme mezi substantiva. Název mohl vzniknout podle toho, že se jedná o nejvyšší místo, „blízko Bohu“. Jak jsem již uvedla v kapitole o historii Obyčtova, náboženství bylo a stále je pro některé občany velice důležité.
- c. PJ není uvedeno na mapách, je získáno z dotazníků a hovorů s občany.
- d. Další názvy: Na Bohýnku, U Bohýnku, Hodiškovská louka.

17. BEJKOVNA

- a. Pomístní jméno označující louku pod kravínem. Jedná se o oronymum.
- b. Řadíme mezi substantiva. Název vznikl podle blízkého kravína.
- c. PJ není uvedeno na mapách, je získáno z dotazníků.
- d. Další názvy: Na bejkovně, Padalíkovo, Březina, Bejčárna, Pod Březinou, Smet'ák, U Pajra, Rychtářova louka, Smetiště, Obecňák, Obora.

18. KRÁLÍČKŮV KOPEC

- a. Pomístní jméno označuje kopec za Obyčtovem směrem na Hodiškov po levé straně. Jedná se o oronymum.
- b. Řadíme mezi adjektivum (Králíčkův) a substantivum (kopec). Název vznikl od majitele pole, který měl v rodině jméno Králíček.
- c. PJ není uvedeno na mapách, je získáno z dotazníků.
- d. Další názvy: Stráň, U křížku, Kosova, Krky, K Zálomám, Musilův kopec.

19. BŘEZINA

- a. Pomístní jméno označuje svah pod Obyčtovskou rýchtou. Jedná se o oronymum.
- b. Řadíme mezi substantiva. Vzniklo nejspíše podle bříz, které se zde nacházejí.
- c. PJ není uvedeno na mapách, je získáno z dotazníků.
- d. Další názvy: Smrt'ák, Březinka, Do ulice, V ulici, Březiny.

20. ZÁLOMY

- a. Pomístní jméno označuje lesy nad Obyčtovem podél polní cesty směrem na Hlinné. V lesích se také nachází prameny obecních zdrojů vody. Dříve byly majetkem místních starousedlíků, celkem byly rozděleny do osmnácti podílů. Jedná se o agronymum.
- b. Řadíme mezi substantiva.
- c. PJ není uvedeno na mapách, je získáno z dotazníků a rozhovorů s občany.
- d. Další názvy: Na spálené, Pekelec, V Zálomech, Na Zálomech.

21. POLÁK

- a. Pomístní jméno označuje lesy u silnice mezi Ostrovem nad Oslavou a Bohdalcem. Jedná se o agronymum.
- b. Řadíme mezi substantiva.
- c. PJ není uvedeno na mapách, je získáno z dotazníků a rozhovorů s občany.
- d. Další názvy: Křiby, Na Polák, U hájenky, Šejnovka, Na Poláku, Hájenka.

22. FREJLICH

- a. Pomístní jméno označuje lesy, které se nacházejí po cestě za hřbitovem směrem na Bohdalec. Jedná se o agronymum.
- b. Řadíme mezi substantiva. Dříve v těchto místech býval Frelichův mlýn, který zanikl kolem roku 1960. Jméno Frelich (Frelichův mlýn) přečkalo všechny pozdější majitele a udrželo se zde více než 220 let (Makovský, Kment 1997, s. 37).
- c. PJ není uvedeno na mapách, je získáno z dotazníků.
- d. Další názvy: Olešiny, Obecník, Freilich, Na Frejlichu, U Mlejnkářáku, Mlejnek, Obecní lesy, K Frejlichu, Mlejnkářák, Křížánka.

23. U SLEPIČÁRNY

- a. Pomístní jméno označuje křížek na polní cestě od Obyčtova k Ostrovu nad Oslavou. Jedná se o vlastní jméno neživých objektů.
- b. Řadíme mezi prepozice (u) a substantiva (slepičárna).
- c. PJ není uvedeno na mapách, je získáno z dotazníků.
- d. Další názvy: Padalíkův křížek, U křížku, Dva kříže Rychtářovy.

24. RANČERŮV KŘÍŽEK

- a. Pomístní jméno označuje křížek u rybníka při vjezdu do Obyčtova od Sazomína. Jedná se o vlastní jméno neživých objektů.
- b. Řadíme mezi adjektiva (Rančerův) a substantiva (křížek). Název vznikl podle pojmenování rodiny Klímů (více PJ Ranč).
- c. PJ není uvedeno na mapách, je získáno z dotazníků a rozhovorů.
- d. Další názvy: Kotíkův křížek, Na Tápli, Farský, Klímův křížek.

25. ŘEHÁČKŮV KŘÍŽEK

- a. Pomístní jméno označuje křížek u obecního úřadu. Jedná se o vlastní jméno neživých objektů.
- b. Řadíme mezi adjektiva (Řeháčkův) a substantiva (křížek).
- c. PJ není uvedeno na mapách, je získáno z dotazníků.
- d. Další názvy nejsou uvedeny.

26. KAPLIČKA SVATÉHO JANA NEPOMUCKÉHO

- a. Pomístní jméno označuje kapličku pod obecním úřadem u řeky. Jedná se o vlastní jméno neživých objektů.
- b. Řadíme mezi substantiva (Kaplička Jana Nepomuckého) a adjektiva (svatého).
- c. PJ není uvedeno na mapách, je získáno z dotazníků a hovorů s občany.
- d. Další názvy: Na obecnáku, Svatý Jan, U Mazánků, Řeháčkův.

27. KULÍKŮV KŘÍŽEK

- a. Pomístní jméno označuje křížek na cestě za hřbitovem. Jedná se o vlastní jméno neživých objektů.
- b. Řadíme mezi adjektiva (Kulíkův) a substantiva (křížek).
- c. PJ není uvedeno na mapách, je získáno z dotazníků.
- d. Další názvy: U Kulíkových luží, U lípy, U lůže, Judův křížek, U líp.

28. VIADUKT

- a. Pomístní jméno označuje železniční most při vjezdu od Obyčtova do Ostrova nad Oslavou. Jedná se o hodonymum.
- b. Řadíme mezi substantiva.
- c. PJ není uvedeno na mapách, je získáno z dotazníků.
- d. Další názvy: Pod viaduktem, Ostrovský viadukt, Most, Ostrovský most, Pod mosty.

29. RANČ

- a. Pomístní jméno označuje část obce okolo úřadu. Jedná se o hodonymum.
- b. Řadíme mezi substantiva. Název vznikl tím, že pan Klíma byl mezi prvními, kdo v této části Obyčtova postavil dům a měl také statek (ranč). Díky tomu se také ujalo pojmenování části Obyčtova v okolí úřadu jako Ranč. Další názvy jsou odvozené od objektů v blízkosti *Ranče*, jako je obecní úřad, hasičská zbrojnice, obchod Jednota.
- c. PJ není uvedeno na mapách, je získáno z dotazníků a rozhovorů. Znají ho všechny věkové skupiny občanů a je často využíváno.
- d. Další názvy: U jednoty, U obce, Obecnák, Na ranči, Tápl, U hasičárny, U Jednoty na ranči.

30. ULICE

- a. Pomístní jméno označující silnici vedoucí částí obce pod kostelem. Jedná se o hodonymum.
- b. Řadíme mezi substantiva. I když je v obci více ulic, pouze tato je občany nazývána *Ulice*.
- c. PJ není uvedeno na mapách, je získáno z dotazníků a rozhovorů. Stejně jako název *Ranč* je i PJ *Ulice* hojně využíváno v běžné mluvě obyvatel. Další názvy: V ulici.

31. U LIHOVARU

- a. Pomístní jméno označuje okolí skály u bývalého lihovaru. Jedná se o oronymum.
- b. Řadíme mezi prepozice (u) a substantiva (lihovaru). Dříve zde býval lihovar, ale také Rychtářův mlýn, proto jsou dále používané názvy odvozené od slova mlýn.
- c. PJ je uvedeno na některých mapách jako Rychtářův mlýn, v dotaznících je ale více zastoupeno označení Lihovar.
- d. Další názvy: U lihovaru, Mlejnek, U mlejnka, Ve mlejně.

32. U SPÍNAČKY

- a. Pomístní jméno označuje okolí železnice. Jedná se o hodonymum.
- b. Řadíme mezi adverbia.
- c. PJ není uvedeno na mapách, je získáno z dotazníků. Často se vyskytovalo také označená dráha a jeho obměny. Dráha byla původním významem cesta, zvláště cesta pro dobytek na obecní pastviny (Cuřín 1970, s. 63).
- d. Další názvy: Spínačka, Sedlo, U Korektu, Korekt, Dráha, Nádraží, U kolejí, U dráhy, Trať.

33. ZA HŘBITOVEM

- a. Pomístní jméno označující cestu za místním hřbitovem. Jedná se o hodonymum.
- b. Řadíme mezi prepozice (za) a substantiva (hřbitovem).
- c. PJ není uvedeno na mapách, je získáno z rozhovorů s občany.
- d. Další názvy: Zadní cesta.

34. STUDÁNKA

- a.** Pomístní jméno označuje studánku ve středu obce podél silnice. Jedná se o hydronymum.
- b.** Řadíme mezi substantiva.
- c.** PJ není uvedeno na mapách, je získáno z rozhovorů s občany.
- d.** Další názvy nejsou uvedeny.

35. KE KOREKTU

- a.** Pomístní jméno označující cestu přes Kmentovo pole. Cestou je myšlena vyšlapaná cesta přes pole, která slouží převážně jako zkratka k ostrovskému vlakovému nádraží. Jedná se o hodonymum.
- b.** Řadíme mezi prepozice (ke) a substantiva (Korektu). V blízkosti cesty je Korekt (společnost pro údržbu a opravy pozemních komunikací).
- c.** PJ není uvedeno na mapách, je získáno z rozhovorů s občany.
- d.** Další názvy nejsou zjištěny.

2.6 MAPY

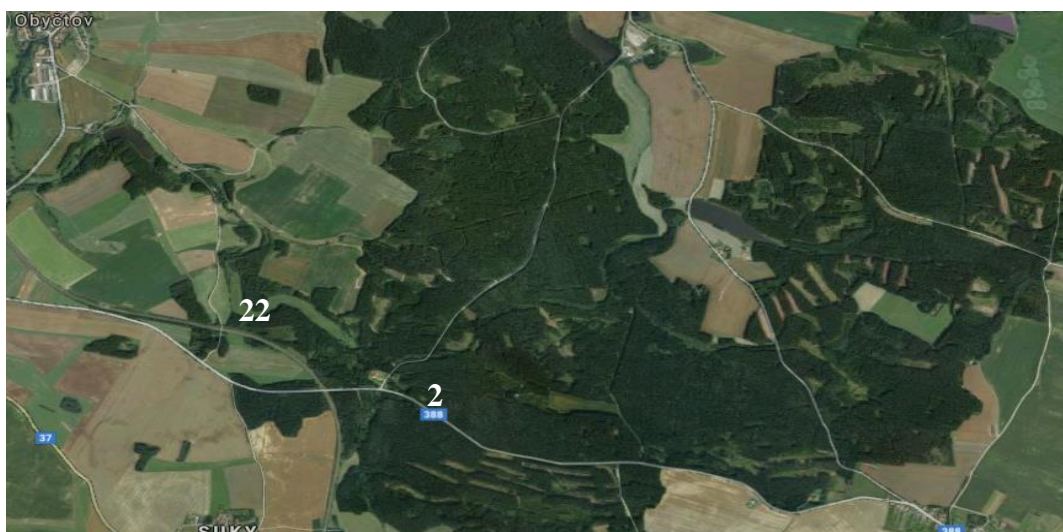
Jednotlivá PJ jsou pro lepší přehlednost označena na výřezech map pod bílými čísly, která jim jsou přiřazena v kapitole 4.

2.6.1 Výřezy z mapy Obyčtova

Na těchto dvou výřezech z map jsou uvedena PJ, která leží v širším okolí Obyčtova, a proto je nutné větší oddálení mapy. Mapy jsou vytvořeny výřezy z Google Maps (Mapa Obyčtova, online, (cit. 20. 10. 2019)).

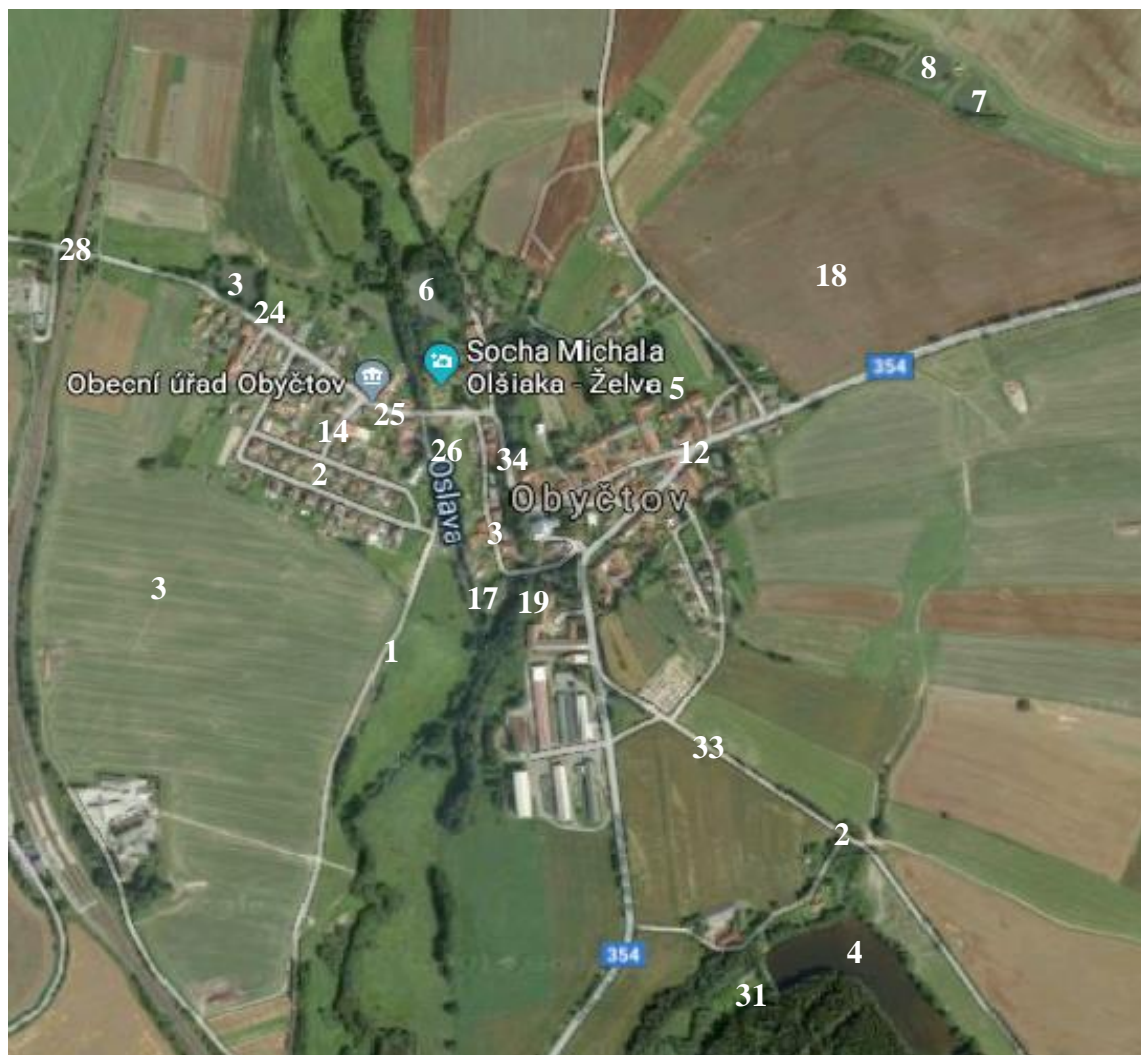

Mapa 2- Výřez z mapy

Mapa 3- Výřez z mapy

Na tomto výřezu z mapy je znázorněna obec z bližší perspektivy a pomístní jména v blízkém okolí. Mapa je vytvořena výřezem z Google Maps (Mapa Obyčtova, online, (cit. 20. 10. 2019)).

Mapa 4- Výřez z mapy

2.7 PROJEKTOVÁ ČÁST

2.7.1 Obecné informace o projektu

Jako projekt k bakalářské práci bude sloužit brožura sesbíraných pomístních jmen. Brožura může být použita pro více účelů.

Jak již bylo uvedeno v kapitole o obci, pro Obyčtov je charakteristický kostel Nanebevzetí Panny Marie, ale také parčík se sochou želvy, a s tím spojené návštěvy turistů. Právě pro ty by mohla sloužit tato brožura. Co se týče turistů, mohla by být k dispozici k prodeji například v turistickém informačním centru v okresním městě Žďár nad Sázavou. Obecní úřad přímo v Obyčtově brožury k prodeji nenabízí. Ve Žďáře nad Sázavou by mohla přimět k návštěvě obce i více turistů. V tomto případě bych jako tvůrce brožury nechala v tiskárně vytisknout určitý počet kusů brožur. Město Žďár nad Sázavou jako provozovatel TIC by ode mě nakoupilo menší počet kusů do prodeje. Aby ode mě mohlo TIC brožury nakoupit, potřebuje fakturu na zboží. Je tedy nezbytné, abych měla IČ a mohla fakturovat nebo fakturovala přes nějaký subjekt, který by mohl fakturu vystavit. Po vyfakturování by Odbor školství, kultury, sportu a marketingu předložil radě města brožuru s vyčíslením ceny, za kterou by ji ode mě pořídil. Dále by odbor ŠKSM radě města navrhl vyšší maloobchodní (prodejní) ceny, do které by kromě zisku byla připočítána DPH. Při stanovení sazby DPH záleží na druhu brožury. Knihy mají sazbu 10 %, mapy a průvodce mají sazbu 15 % a ostatní tištěné propagační materiály mají sazbu 21 %. Po stanovení prodejní ceny radou města by byla brožura prodávána v TIC a v okamžiku, kdy by byla rozprodána, by mě TIC kontaktovalo s žádostí o odkoupení dalšího počtu brožur. Informace ohledně prodeje brožur v TIC Žďár nad Sázavou poskytl pan Václav Košťál z odboru školství, kultury, sportu a marketingu ve Žďáře nad Sázavou

Další možností je brožuru vystavit na některé z nadcházejících kulturních akcí obce Obyčtov. K informacím z brožury by se tak dostali obyvatelé obce, ale také jejich známí. V obci jsou pořádány například vánoční výstavy, výše zmíněné poutě, výročí SDH a také srazy rodáků. Pro výstavu brožury pomístních jmen by byla vhodná právě výše zmíněná vánoční výstava. Pořadatelem výstavy je vždy fyzická osoba, která osloví dobrovolníky, kteří dodají exponáty. Poté se navrhne pozvánka, vytiskne a roznese se do schránek občanů. Okolní obecní úřady jsou požádány o vyvěšení na úředních deskách a vyhlášení obecním rozhlasem a to platí i pro obec Obyčtov. Dále se zajistí zveřejnění v tisku, obvykle až po konání výstavy, s fotografiemi. Náklady spojené s obcerstvením hradí obec Obyčtov, pronájem místnosti je zdarma. Vstupné je dobrovolné a předává se Mateřské škole Obyčtov. V případě této bakalářské práce to

znamená nechat vytisknout na mé náklady určitý počet brožur a následně poskytnout pro výstavu. Kromě vánoční výstavy je možnost brožuru vystavit na obecním úřadě celoročně, bez poplatků. Tyto údaje poskytla paní Markéta Musilová, účetní úřadu Obyčtov.

Dále by brožura mohla být vystavena v městské knihovně Matěje Josefa Sychry ve Žďáře nad Sázavou. Pokud chce vystavovatel zveřejnit svoje dílo, stačí pouze kontaktovat knihovnu a domluvit se na podmínkách výstavy. Návrhy zájemců jsou projednávány na pravidelných poradách zaměstnanců knihovny a případně časově navrženy tak, aby zapadaly do konceptu knihovny. V případě tématu pomístních jmen by bylo možno vyčkat na výstavu například se zeměpisným tématem, případně s tématem obce Obyčtov. Vystavení děl je bezplatné, z části také proto, že všechny prostory nejsou kompletně hlídány, alarm je funkční pouze mimo otevírací dobu knihovny. Knihovna také pořádá různé tematické akce, například k různým výročím. Knihovna disponuje jak hlavními prostory s knihami, tak i přístupovou halou, ve které bývají vystaveny například zarámované fotografie známých i méně známých fotografů. Všechny tyto prostory by byly vhodné pro výstavu brožury, případně vytištěných fotografií. V hlavní místnosti je možnost využít sloup uprostřed místnosti, kde bývají vystavené také různé práce studentů či tvůrců, je zde i prostor pro fotografie. V případě nedostatku místa lze využít stojánky s formátem A4. Dále je zde možnost využít vitríny po stranách hlavní místnosti knihovny. Informace ohledně výstavy v městské knihovně Matěje Josefa Sychry poskytla paní Dana Licková, DiS., knihovnice a zástupkyně ředitele knihovny ve Žďáře nad Sázavou.

2.7.2 Konkrétní podoba

Brožura má 16 stran a je ve formátu A5 na výšku s vazbou V1. Je vytištěna na matný papír - 90 g. Název zní Pomístní jména obce Obyčtov a jejího okolí.

První a poslední strana brožury má společný znak, a to fotografii sochy želvy, jako jednoho z hlavních poznávacích objektů obce Obyčtova. V úvodu brožury je krátce nastíněna historie obce a základní fakta, jako například současný počet obyvatel. Následuje vysvětlení pojmů z oblasti anoikonym. Dále jsou uvedena sesbíraná pomístní jména a k nim přiložené fotografie. Materiál je pořízen z fotoaparátu Canon G7X. Za uvedenými anoikonymy je uveden jejich výčet a zobrazeny výřezy z map, kde jsou jednotlivé onymické objekty označeny čísly. Za výřezy z map je uveden graf pomístních jmen s rozdělením do jednotlivých druhů PJ. Na předposlední straně nechybí výčet zdrojů, ze kterých byly čerpány informace k tvorbě brožury. V brožuře jsou také znázorněny fotografie základních poznávacích míst obce, jako je kostel

Nanebevzetí Panny Marie a obecní úřad. Celou brožuru provází znak Obyčtova, který je vyznačen v dolní části stránek.

Nejobsáhlejší část tvoří výčet jednotlivých pomístních jmen a u každého PJ je uveden popis, zdroj a další názvy onymického objektu, který dané PJ označuje. Pomístní jména jsou abecedně seřazena. Zájemci tak získají větší přehled o celé obci.

Brožuru jsem vytvořila přes webové stránky Canva (www.canva.com). Kontrolu grafické stránky provedla Pavlína Holcmanová, která je zaměstnána na oddělení Grafiky a labelingu (Arrow International CR, a. s., Žďár nad Sázavou).

Vytvořená brožura je součástí příloh BP.

2.7.3 Realizace

Pro realizaci brožury jsem vybrala výstavu v městské knihovně Matěje Josefa Sychry ve Žďáře nad Sázavou, kde k ní bude mít přístup větší počet zájemců a dostane se tak k širší veřejnosti. Výstava proběhne přímo v hlavním prostoru knihovny, který byl popsán výše. Bude využito sloupu uprostřed místnosti, kde bude dobrá viditelnost vystaveného materiálu. Kromě brožury zde budou vystaveny i některé fotografie z brožury.

Brožura bude také vystavena na obecním úřadě v Obyčtově, kde k ní budou mít přístup občané Obyčtova. Bude využito možnosti vystavit ji bezplatně po celý rok.

2.7.4 Finanční stránka

Brožuru jsem nechala vytisknout v reklamní agentuře Šišky ve Žďáře nad Sázavou, která nabízí také tiskové služby. Cena za jeden výtisk je 130 Kč. Pro realizaci výstavy v městské knihovně Žďár nad Sázavou bude stačit jeden výtisk, proto celkové náklady na výstavu brožury budou 130 Kč. V případě tisku dalších fotografií k výstavě bude využito opět reklamní agentury Šišky, kde cena jedné fotografie A4 bude 10 Kč. Bude vystaveno asi 10 ks fotografií, proto další náklady budou činit 100 Kč. Celkové náklady na výstavu budou tedy 230 Kč.

Pro vystavení na obecním úřadu Obyčtov bude stačit také jeden kus brožury, proto náklady budou činit 130 Kč.

Pokud by v budoucnu bylo využito prodeje přes TIC ve Žďáře nad Sázavou a tisk by proběhl opět v reklamní agentuře Šišky, bylo by možno využít hromadné slevy na tisk. V případě prodeje např. 30 nebo 50 ks by byla cena následující:

- cena za 1 ks při tisku 30 ks činí 122,50 Kč, celkově tedy 3 675 Kč
- cena za 1 ks při tisku 50 ks činí 115 Kč, celkově tedy 5 750 Kč.

2.7.5 Propagace

Kromě výše zmíněných forem možností prodeje a výstav ve Žďáře nad Sázavou a Obyčtově dále předpokládám zveřejnění informací o výtisku brožury také na sociálních sítích jako je Facebook a Instagram. Právě na těchto sociálních sítích je možné zveřejnit konání výstavy ve zvolené městské knihovně Žďár nad Sázavou. Avšak i bez této propagace bude mít k brožuře přístup velká skupina občanů. Knihovnu Matěje Josefa Sychry navštěvují všechny generace, a to nejen ze Žďáru nad Sázavou, ale i z okolních obcí.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo sesbírat co nejvíce pomístních jmen obce Obyčtov, která obyvatelé používají. Celkem bylo zjištěno 35 onymických objektů, některé z nich nesou více pomístních jmen. Pro potřeby práce bylo vybráno pro každý onymický objekt nejužívanější pomístní jméno. Tato jména byla následně analyzována. Největším zdrojem pro získání kvalitních informací byli samotní občané Obyčtova. S některými jsem vedla rozhovory a získala tak přehled o využití pomístních jmen, která nejsou nikde uvedena. Důležitým zdrojem byl také dotazník, který vyplnilo celkem 47 občanů Obyčtova v polovině roku 2019. Respondenti byli rozčleněni do 3 skupin podle věku. Dále jsem čerpala z archiválií Státního okresního archivu ve Žďáře nad Sázavou, kde jsem měla možnost nahlédnout do kronik obce, zápisů rad i plánu lesa. Dalším zdrojem byly archivní i katastrální mapy.

Z dotazníků vyplynulo, že střední a starší generace obyvatel má největší přehled o anoikonymech v obci a okolí. Mladší generace zná spíše pojmenování hlavních bodů v obci, jako například rybník *Trčák*, ale další pomístní jména příliš nevyužívá. Nejstarší generace se nejvíce orientuje v PJ týkajících se polí, luk a lesů.

Výsledná pomístní jména byla analyzována formou popisu PJ, zařazením mezi slovní druhy, vysvětlením zdrojů a uvedením dalších názvů používaných občany Obyčtova.

Sesbíraná PJ byla rozdělena do skupin anoikonym a bylo zjištěno, že největší část tvoří hodonyma a hydronyma. Nejvíce jmen je jednoslovných. Dále byla anoikonyma roztríděna podle významu. Nechybí také výřezy z map, ve kterých jsou konkrétní pomístní jména zaznačena pro lepší přehlednost.

Z této práce vyplývá, že pomístní jména jako taková jsou využívána, a to všemi věkovými skupinami. Nejmladší generace však začala některá PJ, která používali starší občané, pomalu opouštět a nahrazují je novými pojmenováními. Většina starších PJ se však dochovala až dodnes. Dá se tedy předpokládat, že v budoucnu se skladba pomístních jmen bude měnit, a to současně i se změnou jazyka jako takového.

Shrnutím této práce je tištěná brožura pomístních jmen obce Obyčtov a jejího okolí. Ta bude vystavena v městské knihovně ve Žďáře nad Sázavou a na obecním úřadě v Obyčtově. K sesbíraným PJ tak bude mít přístup i širší veřejnost. Ve žďárské knihovně budou vystaveny i zvětšené fotografie vybraných PJ, které jsou uvedeny v brožuře.

SEZNAM ZDROJŮ

LITERATURA

- BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972.
- CURŮN, František. *Kapitoly z dějin českých nářečí*. Praha: Universita Karlova, 1970.
- DAVID, Jaroslav a Pavel ROUS. *Neviditelní svědkové minulosti*. Praha: Academia, 2006. ISBN 80-200-1454-3.
- CHROMÝ, Jan. *Základy sociolingvistiky: Učební materiál pro studenty oboru Český jazyk a literatura*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2644-4.
- JURMAN, Hynek. *Žďársko*. Tišnov: Sursum, 1998.
- KOLEKTIV AUTORŮ. *Pravidla českého pravopisu. 6. rozšířené vydání*. Praha: Fin Publishing, 2014. ISBN 978-80-87133-09-5.
- MAKOVSKÝ, Vladimír a Oldřich KMENT. *Pod Babákem býval mlýn: Obyčtov – Sklené: 1462-1997*. Sklené: Oldřich Kment, 1997.
- OLIVOVÁ-NEZBEDOVÁ, Libuše. *Pomístní jména v Čechách: o čem vypovídají jména polí, luk, lesů, hor, vod a cest*. Praha: Academia, 1995. ISBN 80-200-0554-4.
- PAVLÍČEK, Jiří. *Dějiny obce Obyčtov: 13. 7. 2008 žehnání praporů obce a SDH: 1. sraz rodáků obce Obyčtov: 120 let založení sboru SDH*. Obyčtov: Obecní úřad v Obyčtově, 2008. ISBN 978-80-254-4757-4.
- POLÍVKOVÁ, Alena. *Naše místní jména a jak jich užívat*. Praha: Academia, 1985.
- SKALNÍK, Milan. *Českomoravská vysočina: Žďárské vrchy*. Praha: Státní tělovýchovné nakladatelství, 1956.
- ŠMILAUER, Vladimír. *Osídlení Čech ve světle místních jmen*. Praha: Academia, 2015. Lingvistika (Academia). ISBN 978-80-200-2392-6.
- ŠMILAUER, Vladimír. *Úvod do toponomastiky (nauky o vlastních jménech zeměpisných)*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1966. Učebnice vysokých škol (SPN).
- ŠRÁMEK, Rudolf. *Úvod do obecné onomastiky*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. ISBN 80-210-2027-X.

VYHLÍDAL, Zdeněk. *Odbíjí půlnoc*. Ilustroval Rudolf JAROLÍM. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1958.

MAPY

ČÚZK, 2020. *Mapa Obyčtova* [online]. ÚAZK. Praha 8. [cit. 10. 04. 2020]. Dostupné z: <https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/archiv.html?#>

ČÚZK, 2004. *Nahlížení do katastru nemovitostí* [online]. Marushka – Mapový aplikační server. Praha 8, Kobyličky. [cit. 13. 04. 2020]. Dostupné z: <http://sgi-nahlizenidokn.cuzk.cz/marushka/default.aspx?themeid=3&&MarQueryId=6D2BCEB5&MarQParam0=708844&MarQParamCount=1&MarWindowName=Marushka>

Seznam.cz, a. s., 2020. *Mapy.cz* [online]. Praha, Smíchov. [cit. 13. 04. 2020]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?x=15.9930220&y=49.5015051&z=14&source=muni&id=5530>

Google maps, 2020. *Mapa Obyčtova* [online]. Airbus, GEODIS. Brno. [cit. 20. 10. 2019]. Dostupné z: <https://www.google.com/maps/place/591+01+Oby%C4%8Dtov/@49.5002311,15.992509,1785m/data=!3m1!1e3!4m5!3m4!1s0x470d7418814ae0b7:0x400af0f66159030!8m2!3d49.4998593!4d16.0015847>

INTERNETOVÉ ZDROJE

Národní památkový ústav, 2015. *Památkový katalog* [online]. Praha 1. [cit. 13. 04. 2020]. Dostupné z:

<https://pamatkovykatalog.cz/soupis/podlerelevance/1/seznam?h=oby%C4%8Dtov&fulltext=>

Obec Obyčtov, 2020. *Oficiální webové stránky obce Obyčtov* [online]. Obyčtov, 2020 [cit. 9. 12. 2019]. Dostupné z: <https://www.obyctov.cz/>

Ústav Českého národního korpusu FF UK, 2019. Goláňová, H. – Kupka, K.: *Mapa nářečí českého jazyka* [online]. Praha, 2019. Verze ze dne 21. 6. 2019 [cit. 30. 10. 2019]. Dostupné z: <https://wiki.korpus.cz/doku.php/cnk:dialekt:mapa>

Prof. PhDr. Rudolf Kohoutek, CSc. *Dotazník jako průzkumná a výzkumná metoda* [online]. Psychologie v teorii a praxi, 2020. Verze ze dne 10. února 2010 [cit. 10. 04. 2020]. Dostupné z: <http://rudolfkohoutek.blog.cz/1002/dotaznik-jako-pruzkumna-metoda>

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV ŽDĀR NAD SÁZAVOU

Státní okresní archiv Žďár nad Sázavou. Místní národní výbor Obyčtov. Číslo fondu/sbírky: 805. MNV Obyčtov. 1945 – 1980 Bystřice pod Hostýnem.

Státní okresní archiv Žďár nad Sázavou. Archiv obce Obyčtov. Číslo fondu/sbírky: 804 + Plány lesa. AO Obyčtov. 1414 – 1945 Bystřice pod Hostýnem, Dolní Dobrouč.

Státní okresní archiv Žďár nad Sázavou. Základní škola Obyčtov. Číslo fondu/sbírky: 808. ZŠ Obyčtov. 1980 – 2004 Bystřice pod Hostýnem.

SEZNAM MAP

Mapa 1 – Mapa nářečí	s. 16
Mapa 2 – Výřez z mapy	s. 44
Mapa 3 – Výřez z mapy	s. 44
Mapa 4 – Výřez z mapy	s. 45

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 – Třídění pomístních jmen podle Šmilauera.....	s. 23
Graf 2 – Rozdělení pomístních jmen.....	s. 25
Graf 3 - Věkové zastoupení	s. 26

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Třídění pomístních jmen na jednoslovná a víceslovná .....s. 19 - 20

Tabulka 2 – Rozbor dotazníků .....s. 29

PŘÍLOHY

- Příloha A: Dotazník - méně než 30 let

DOTAZNÍK K BAKALÁŘSKÉ PRÁCI

Vážení,

mé jméno je Lucie Hermanyová a studuji obor Jazyková a literární kultura na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové. Ráda bych Vás požádala o vyplnění dotazníku, který bude jedním z podkladů pro bakalářskou práci na téma Pomístní jména obce Obyčtov a jejího okolí. Pomístními jmény rozumíme vlastní jména neživých přírodních objektů a všech objektů vytvořených člověkem, které nejsou určeny k obývání.

Pokud víte, jak jednotlivé názvy vznikly nebo k nim máte připomínky, prosím využijte prázdné strany dotazníku.

Prosím o vyplnění názvů tak, jak jste zvyklí je používat. Předem děkuji za vyplnění.

Věk (prosím zakroužkujte):

méně než 30 let

30-50 let

50 let a více

1. Jak nazýváte polní cestu
  - a. mezi Obyčtovem a Ostrovem nad Oslavou? CESTA KE KOREKTU
  - b. směrem na Hlinné nad Obyčtovem? CESTA NA KDKY
2. Jak pojmenováváte rybník,
  - a. který se nachází při vjezdu do obce směrem od Sazomína? TRČÁK
  - b. který se nachází po cestě za hřbitovem (po pravé straně)? MLEJNEK
  - c. který se nachází v horní části Obyčtova? KLÍMAK
  - d. který se nachází za zastávkou autobusové dopravy? NEVÍM
3. Znáte pojmenování dvou rybníků nad Obyčtovem směrem k Hodiškovu (po levé straně)? NE
4. Máte pojmenovanou řeku protékající Obyčtovem? OSCAVA
5. Jak nazýváte část řeky vedle polní cesty směrem na Ostrov nad Oslavou? OSCAVA
6. Jak nazýváte přehradu u Ostrova nad Oslavou? PŘEHRA DA U OSTROVĚ
7. Používáte nějaký název pro křižovatku
  - a. nad kostelem? YPSILONKA
  - b. směrem na Obyčtov od Sazomína? ROZCESTÍ
  - c. u obecního úřadu? OBECNÍ
8. Máte název pro pole směrem k Ostrovskému nádraží? NE

9. Máte název pro louku
- nad Obyčtovem (vrch Obyčtova) směrem k Hodíškovu (po pravé straně)? **BOHYNEK**
  - pod kravinem? **NE** ~~BŘEZINA~~
10. Nazýváte nějak kopec za Obyčtovem směrem na Hodíškov (po levé straně)? **NE**
11. Jak nazýváte svah pod Obyčtovskou rychtou? **BŘEZINA**
12. Jak nazýváte lesy
- nad Obyčtovem podél polní cesty směrem na Hlinné? **PERELEC**
  - u silnice mezi Ostrovem nad Oslavou a Bohdalcem? **SEZNOKA**
  - kde se nachází prameny obecních zdrojů vody? **ZALOMY**
  - po cestě za hřbitovem směrem na Bohdalec? **FREJLICH**
13. Máte název pro křížek
- na polní cestě od Obyčtova k Ostrovu nad Oslavou? **NE**
  - u rybníka při vjezdu do Obyčtova od Sazomína? **NE**
  - u obecního úřadu? **NE**
  - pod obecním úřadem? **NE**
  - na cestě za hřbitovem? **ULUP**
14. Nazýváte nějak železniční most při vjezdu od Obyčtova do Ostrova nad Oslavou? **VIADUKT**
15. Jak nazýváte parčík u sochy želvy? **PARK V ŽELVY**
16. Nazýváte nějak část nad parkem směrem na Jámy? **NE**
17. Máte název pro část obce okolo úřadu? **RANŮ**
18. Máte název pro část obce pod kostelem? **V ULICI**
19. Máte nějak pojmenované bývalé vyletiště? **ČAPÍK**
20. Jak nazýváte okolí bývalého lihovaru? **VE MLEJNĚ**
21. Máte pojmenované okolí železnice? **NE**

- Příloha B: Dotazník - 30 – 50 let

DOTAZNÍK K BAKALÁŘSKÉ PRÁCI

Vážení,

mé jméno je Lucie Hermanyová a studuji obor Jazyková a literární kultura na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové. Ráda bych Vás požádala o vyplnění dotazníku, který bude jedním z podkladů pro bakalářskou práci na téma Pomístní jména obce Obyčtov a jejího okolí. Pomístními jmény rozumíme vlastní jména neživých přírodních objektů a všech objektů vytvořených člověkem, které nejsou určeny k obývání.

Pokud víte, jak jednotlivé názvy vznikly nebo k nim máte připomínky, prosím využijte prázdné strany dotazníku.

Prosím o vyplnění názvů tak, jak jste zvyklí je používat. Předem děkuji za vyplnění.

Věk (prosím zakroužkujte):

méně než 30 let

30-50 let

50 let a více

1. Jak nazýváte polní cestu
  - a. mezi Obyčtovem a Ostrovem nad Oslavou? OSTROVKA' ZARATKA
  - b. směrem na Hlinné nad Obyčtovem? ZALOHNKA'
2. Jak pojmenováváte rybník,
  - a. který se nachází při vjezdu do obce směrem od Sazomína? TLEČÁK
  - b. který se nachází po cestě za hřbitovem (po pravé straně)? MLEJNKAŘÁK
  - c. který se nachází v horní části Obyčtova? KACHNÁK
  - d. který se nachází za zastávkou autobusové dopravy? BAHNÁK
3. Znáte pojmenování dvou rybníků nad Obyčtovem směrem k Hodíškovu (po levé straně)? COUFALA'K
4. Máte pojmenovanou řeku protékající Obyčtovem? OSLAVA
5. Jak nazýváte část řeky vedle polní cesty směrem na Ostrov nad Oslavou? TŮNKY
6. Jak nazýváte přehradu u Ostrova nad Oslavou?
7. Používáte nějaký název pro křižovatku
  - a. nad kostelem? ŠPICA
  - b. směrem na Obyčtov od Sazomína? ROZCESTI'
  - c. u obecního úřadu? ZANEC
8. Máte název pro pole směrem k Ostrovskému nádraží? KHENTOVO - BÝVALÝ HAYITEL

9. Máte název pro louku
- nad Obyčtovem (vrch Obyčtova) směrem k Hodíškovu (po pravé straně)? BOHÝNEK
  - pod kravínem? ŽELEZNA
10. Nazýváte nějak kopec za Obyčtovem směrem na Hodíškov (po levé straně)?
11. Jak nazýváte svah pod Obyčtovskou rychtou? SMRTÁK
12. Jak nazýváte lesy
- nad Obyčtovem podél polní cesty směrem na Hlinné? ZALOMY
  - u silnice mezi Ostrovem nad Oslavou a Bohdalcem? KŘÍZY
  - kde se nachází prameny obecních zdrojů vody? V ZALOMECI
  - po cestě za hřbitovem směrem na Bohdalec? FLEIMCI
13. Máte název pro křížek
- na polní cestě od Obyčtova k Ostrovu nad Oslavou? ZADALIKŮV
  - u rybníka při vjezdu do Obyčtova od Sazomína? NA TAŘPI
  - u obecního úřadu? ŽEHÁČKŮV
  - pod obecním úřadem? KAPLICKA SV. JANA NEPOHROCKÉHO
  - na cestě za hřbitovem? KULÍKŮV
14. Nazýváte nějak železniční most při vjezdu od Obyčtova do Ostrova nad Oslavou? VIADUKT
15. Jak nazýváte parčík u sochy želvy?
16. Nazýváte nějak část nad parkem směrem na Jámy?
17. Máte název pro část obce okolo úřadu? OBECEŇÁK
18. Máte název pro část obce pod kostelem? ULICE
19. Máte nějak pojmenované bývalé výletišťe? ČAPÍN - BYL TAM MOKŘADLA JE ŽABAMI
20. Jak nazýváte okolí bývalého lihovaru? MLEYNKU - BÝVALÝ MLÝN
21. Máte pojmenované okolí železnice? U STŘIHAČKY - JE TAM TRAPOSTANIČE

- Příloha C: Dotazník - více než 50 let

DOTAZNÍK K BAKALÁŘSKÉ PRÁCI

Vážení,

mé jméno je Lucie Hermanyová a studuji obor Jazyková a literární kultura na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové. Ráda bych Vás požádala o vyplnění dotazníku, který bude jedním z podkladů pro bakalářskou práci na téma Pomístní jména obce Obyčtov a jejího okolí. Pomístními jmény rozumíme vlastní jména neživých přírodních objektů a všech objektů vytvořených člověkem, které nejsou určeny k obyvání.

Pokud víte, jak jednotlivé názvy vznikly nebo k nim máte připomínky, prosím využijte prázdné strany dotazníku.

Prosím o vyplnění názvů tak, jak jste zvyklí je používat. Předem děkuji za vyplnění.

Věk (prosím zakroužkujte):

méně než 30 let

30-50 let

50 let a více

1. Jak nazýváte polní cestu
  - a. mezi Obyčtovem a Ostrovem nad Oslavou? ZADEN DO OSTROVA
  - b. směrem na Hlinné nad Obyčtovem? DO ZÁLOH
2. Jak pojmenováváte rybník,
  - a. který se nachází při vjezdu do obce směrem od Sazomína? TRČÁK
  - b. který se nachází po cestě za hřbitovem (po pravé straně)? MĚSIVARÁK
  - c. který se nachází v horní části Obyčtova? LACÁK
  - d. který se nachází za zastávkou autobusové dopravy? LMENTÁK
3. Znáte pojmenování dvou rybníků nad Obyčtovem směrem k Hodíškovu (po levé straně)?
4. Máte pojmenovanou řeku protékající Obyčtovem? OSLAVA
5. Jak nazýváte část řeky vedle polní cesty směrem na Ostrov nad Oslavou? TŮŮLY
6. Jak nazýváte přehradu u Ostrova nad Oslavou?
7. Používáte nějaký název pro křižovatku
  - a. nad kostelem? SPICA
  - b. směrem na Obyčtov od Sazomína? POZCESTÍ
  - c. u obecního úřadu? U JEDNOTY
8. Máte název pro pole směrem k Ostrovskému nádraží? LMENTÁK

9. Máte název pro louku
- nad Obyčtovem (vrch Obyčtova) směrem k Hodíškovu (po pravé straně)? NA BOHYŮLU
  - pod kravínem? BEJKOVNA
10. Nazýváte nějak kopec za Obyčtovem směrem na Hodíškov (po levé straně)?
11. Jak nazýváte svah pod Obyčtovskou rýchtou? BREZINA
12. Jak nazýváte lesy
- nad Obyčtovem podél polní cesty směrem na Hlíně? ZÁLOHY
  - u silnice mezi Ostrovem nad Oslavou a Bohdalcem?
  - kde se nachází prameny obecních zdrojů vody? V ZÁLOMECH
  - po cestě za hřbitovem směrem na Bohdalec? PRŮLICH
13. Máte název pro křížek
- na polní cestě od Obyčtova k Ostrovu nad Oslavou?
  - u rybníka při vjezdu do Obyčtova od Sazomína? PRAVČERŮV
  - u obecního úřadu? DEHÁČKŮV
  - pod obecním úřadem?
  - na cestě za hřbitovem? U LÍPY
14. Nazýváte nějak železniční most při vjezdu od Obyčtova do Ostrova nad Oslavou? POD VIADUKTEM
15. Jak nazýváte parčík u sochy želvy? U ŽELVY
16. Nazýváte nějak část nad parkem směrem na Jámy? KOLY
17. Máte název pro část obce okolo úřadu? NA PRAVĚ,
18. Máte název pro část obce pod kostelem? ULICE
19. Máte nějak pojmenované bývalé vyletiště? ČARÍK
20. Jak nazýváte okolí bývalého lihovaru? U LIHOVARU
21. Máte pojmenované okolí železnice? U SPÍVÁČKY, U KOREKTU

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 1/2013 (Řád pro nakládání se školními a některými jinými autorskými díly na UHK).

Datum: .....

Podpis studenta: .....